

OBEC Velká Lehota, Obecný úřad 52, 966 41 Velká Lehota

**KOMUNITNÝ PLÁN SOCIÁLNYCH SLUŽIEB
OBCE VELKÁ LEHOTA
2023 - 2030**

Návrh komunitného plánu sociálnych služieb bol na pripomienkovanie v zmysle § 6 ods. 3 a 4 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov:

Vyvesený na úradnej tabuli od: - do :	21.03.2023 05.04.2023
Zverejnený na webovom sídle obce, na elektronickej úradnej tabuli obce a centrálnej úradnej elektronickej tabuli dňa :	21.03.2023
Dátum začiatku lehoty na pripomienkové konanie:	21.03.2023
Dátum ukončenia lehoty pripomienkového konania:	11.04.2023
Pripomienky zasielať - písomne na adresu: Obecný úrad č. 52, 966 41 Velká Lehota - elektronicke na adresu: obec@velkalehota.eu - ústne do zápisnice na : Obecný úrad Velká Lehota	
Počet doručených pripomienok	1
Vyhodnotenie pripomienok k návrhu komunitného plánu sociálnych služieb uskutočnené dňa:	17.04.2023
Vyhodnotenie pripomienok k návrhu komunitného plánu sociálnych služieb doručené poslancom dňa:	17.04.2023

Schválený komunitný plán sociálnych služieb

na rokovaní OZ dňa: 20.04.2023 schválené uznesením č.	21/2023
Komunitný plán sociálnych služieb po schválení vyvesený na úradnej tabuli obce dňa:	3.5.2023
Komunitný plán sociálnych služieb po schválení zverejnený na webovej stránke obce, elektronickej úradnej tabuli obce a na CÚET dňa:	3.5.2023

Vo Veľkej Lehote, 21.03.2023

Príhovor starostu obce Veľká Lehota

Úvod

1. Východisková situácia poskytovania sociálnych služieb

- 1.1. Právny rámec poskytovania sociálnych služieb
- 1.2. Úlohy a kompetencie obce v zmysle platných sociálnych zákonov
2. Analýza demografických údajov a sociálnej situácie
 - 2.1. Obyvateľstvo
 - 2.2. Školstvo
 - 2.3. Služby
 - 2.4. Nezamestnanosť
3. Analýza stavu poskytovaných sociálnych služieb
 - 3.1. Sociálne znevýhodnené skupiny
 - Seniori
 - Nezamestnaní a zamestnanci s nízkym vzdelaním
 - Deti, mládež a rodiny v riziku sociálneho vylúčenia
 - Zdravotne postihnutí
 - Občania so sociálnymi a spoločenskými problémami.
4. Analýza požiadaviek prijímateľov sociálnych služieb
 - 4.1. SWOT analýza v sociálnej oblasti
5. Určenie cieľov a priorít rozvoja sociálnych služieb obce
 - 5.1. Priority rozvoja sociálnych služieb obce
6. Časový plán realizácie koncepcie rozvoja sociálnych služieb
 - 6.1. Finančné podmienky
7. Spôsob vyhodnocovania koncepcie rozvoja sociálnych služieb
8. Podmienky a spôsob zmeny a aktualizácie KPSS
9. Súlad poskytovania sociálnych služieb

Záver

Prílohy

Použitá literatúra

- Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2021 – 2030
- Zákon NR SR č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách v znení neskorších právnych predpisov
- www.sodb.infostat.sk
- www.velkalehota.eu
- www.scitanie.sk
- Národná stratégia deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti v Slovenskej republike (2021)
- Národný program aktívneho starnutia na roky 2014-2020 (2014) a jeho pripravovanú aktualizáciu na roky 2021 - 2030
- Národný program rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím na roky 2021-2030
- Programové vyhlásenie vlády 2021 – 2024
- Revidovaný národný akčný plán
- Stratégia rozvoja sociálnych služieb Banskobystrického samosprávneho kraja

Príhovor starostu obce Veľká Lehota

Vážení občania,

prihovám sa k Vám aj touto cestou a to predstavením Komunitného plánu sociálnych služieb obce Veľká Lehota, ktorý bol spracovaný v tomto roku v zmysle Zákona č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách, ktorý je platný od 1.1.2009. Komunitný plán je metóda, pomocou ktorej môžeme plánovať obsah a rozsah sociálnych služieb tak, aby zodpovedali špecifikám našej obce a potrebám našich občanov. Našou snahou je, aby sme postupne v ďalšom období zabezpečovali úlohy a ciele stanovené v Komunitnom pláne sociálnych služieb. Vďaka komunitnému plánu sa nám bude dariť adresnejšie a efektívnejšie využívať financie obecného rozpočtu pre skvalitnenie sociálnych služieb tam, kde je to potrebné a dôležité. Dokument je podkladom nielen pre odborníkov, ale pre všetkých obyvateľov obce. Preto všetkým realizátorom a poskytovateľom sociálnych služieb želám veľa úspechov pri mobilizácii zdrojov v obci a naplnenie spoločne plánovaných zámerov v obci.

**Jozef Mihál
starosta obce**

Úvod

Vývoj spoločnosti zavádza do praxe nové pojmy, nové technológie, nové prístupy. Celá spoločnosť prechádza vývojovým procesom, ktorý si vyžaduje pulz doby. V tejto súvislosti sa do praxe zavádza aj pojem „komunitné plánovanie“, hoci jeho obsah rozhodne nie je novinkou.

Zmyslom komunitného plánovania najmä v obciach je aktivizácia obyvateľstva a skvalitnenie poskytovania sociálnych služieb spoločným, koordinovaným postupom. Výsledkom komunitného plánovania by mala byť odpoveď na otázky typu:

- Aké sociálne služby treba vytvoriť?
- Aké sociálne skupiny potrebujú zvýšenú starostlivosť?
- Aké má obec ľudské, materiálne a finančné zdroje na poskytovanie sociálnych služieb?

Cieľom komunitného plánovania je najmä posilňovanie sociálnej súdržnosti všetkých obyvateľov obce a predchádzanie sociálnemu vylúčeniu a sociálnej izolácii jednotlivcov a skupín. Komunitný plán obce sa vypracúva v súlade s národnými prioritami rozvoja sociálnych služieb s ohľadom na miestne špecifiká a potreby. Stratégia rozvoja sociálnych služieb obce v predpokladanom komunitnom pláne zahŕňa v sebe aktualizáciu kompetencií podľa novej legislatívy zákona o sociálnych službách, ktorý značne rozširuje pôsobnosť obce a prioritne podporuje rozvoj:

- zvyšovania kvality poskytovaných sociálnych služieb,
- komunitných a terénnych služieb,
- sociálneho poradenstva, prevencie a krízovej intervencie,
- odborného a osobného rastu zamestnancov v sociálnych službách

Zmyslom komunitného plánovania je taktiež aktivizácia obyvateľstva a skvalitnenie poskytovania sociálnych služieb spoločným koordinovaným postupom, posilňovanie sociálnej súdržnosti všetkých obyvateľov obce a predchádzanie sociálnemu vylúčeniu a sociálnej izolácii jednotlivcov a skupín. Hlavným zámerom realizácie komunitného plánu sociálnych služieb je spokojnosť občanov s poskytovanými službami obci, zvýšenie kvality života, aktívny záujem ľudí o udržateľnosť a rozvoj komunity obce.

1. Východisková situácia poskytovania sociálnych služieb

1.1. Právny rámec poskytovania sociálnych služieb

V roku 2008 pristúpilo Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR k zásadnej zmene pri poskytovaní sociálnych služieb v Slovenskej republike. Prijatím zákona NR SR č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2009 sa stanovili nové postupy a formy poskytovania sociálnych služieb. V zákone o sociálnych službách sú podrobne upravené povinnosti poskytovateľa sociálnej služby. Ide napríklad o povinnosť poskytovateľa sociálnych služieb vypracovať a dodržiavať procedurálne, personálne a prevádzkové podmienky poskytovania sociálnych služieb tzv. štandardy kvality.

Zákon o sociálnych službách rozdeľuje sociálne služby do 5 skupín v závislosti od povahy nepriaznivej sociálnej situácie alebo od cieľovej skupiny, ktorej sú určené:

1. sociálne služby na zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb (nocľaháreň, útulok, domov na pol ceste, nízko prahové denné centrum, zariadenie núdzového bývania),
2. sociálne služby na podporu rodiny s deťmi (pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa a podpora zosúladzovania rodinného života, zariadenie dočasnej starostlivosti o deti, nízkoprahové denné centrum pre deti a rodinu),
3. sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku (zariadenie podporovaného bývania, zariadenie pre seniorov, zariadenie opatrovateľskej služby, rehabilitačné stredisko, domov sociálnych služieb, špecializované zariadenie, denný stacionár, opatrovateľská služba, prepravná služba, sprievodcovská a predčitateľská služba, tlmočnícka služba, sprostredkovanie osobnej asistencie, požičiavanie pomôcok),
4. sociálne služby s použitím telekomunikačných technológií (monitorovanie a signalizácia potreby pomoci, krízová pomoc poskytovaná prostredníctvom telekomunikačných technológií),
5. podporné služby (odľahčovacia služba, pomoc pri zabezpečení opatrovníckych práv a povinností, denné centrum, integračné centrum, jedáleň, práčovňa, stredisko osobnej hygieny).

Sociálna oblasť súvisí s dokumentmi vyššej úrovne a to:

Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2021 – 2030

Národný program rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím na roky 2021-2030

Národný akčný plán pre elimináciu a prevenciu násillia na ženách

Národná stratégia na ochranu detí pre násillím

Národná stratégia zamestnanosti

Stratégia SR pre integráciu Rómov

Koncepcia rozvoja sociálnych služieb BBSK

Národná stratégia deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti v Slovenskej republike (2021)

Zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov

Zákon č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č.

455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní v znení neskorších predpisov

Zákon č. 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele v znení neskorších predpisov

Zákon č. 417/2013 Z.z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 5/2004 Z.z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Štát priamo v § 83, odsek 2 zákona 448/2008 Z. z. o sociálnych službách ukladá obci vypracovanie a schválenie komunitného plánu sociálnych služieb na základe národných priorít rozvoja sociálnych služieb, v ktorom zohľadní miestne špecifiká a potreby fyzických osôb v oblasti sociálnych služieb poskytovaných na území obce a určí personálne, finančné, prevádzkové a organizačné podmienky na ich zabezpečenie.

MPSVR SR vydalo Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2021 – 2030, ako záväzný dokument, vypracovaný v súlade so zákonom slúžiaci ako nástroj štátnej politiky rozvoja sociálnych služieb a taktiež systémovým vyjadrením záujmov, úloh a podporných opatrení vlády SR v tejto oblasti. Národné priority rozvoja sociálnych služieb sú odzrkadlením reálnej situácie poskytovania sociálnych služieb v SR (najmä ich nedostupnosť, nedostatočné materiálne technické zabezpečenie, personálne podmienky poskytovania sociálnych služieb) a vychádzajú z potrieb identifikovaných v rámci SR a zároveň z priorít Európskeho spoločenstva (dostupnosť, prístupnosť sociálnych služieb, ich finančná udržateľnosť).

Jedným z prierezových princípov národných priorít je deinštitucionalizácia sociálnych služieb a postupné znižovanie kapacity zariadení sociálnych služieb a prevádzkovanie zariadení s nízkou kapacitou (zariadenia rodinného typu) a podpora poskytovania terénnych a ambulantných sociálnych služieb a sociálnych služieb v zariadení s týždenným pobytom.

Rozvoj sociálnych služieb je jedným z predpokladov hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce, a preto je nevyhnutné, aby obec zohľadňovala rozvoj sociálnych služieb v súlade so stanovenými národnými prioritami.

1.2. Úlohy a kompetencie obce v zmysle platných sociálnych zákonov

Kompetencie obcí v sociálnej oblasti sú rozsiahle a dotýkajú sa všetkých oblastí sociálneho zabezpečenia. Obec má nezastupiteľné miesto pri zabezpečovaní úloh spojených s riešením hmotnej aj sociálnej núdze občanov, sociálnej pomoci, sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately a najmä v oblasti sociálnych služieb.

Miestna legislatíva

- všeobecné záväzné nariadenia obce, ktoré sa týkajú sociálnej problematiky
- zásady poskytovania finančnej pomoci

Zákon o sociálnych službách č. 448/2008 Z.z. a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní v znení neskorších predpisov dáva obci tieto hlavné kompetencie a úlohy:

Podľa § 80 zákona 448/2008 Z.z. – Pôsobnosť obce-
Obec

a, vypracúva, schvaľuje Komunitný plán sociálnych služieb vo svojom územnom obvode

b, utvára podmienky na podporu komunitného rozvoja

c, je správnym orgánom v konaniach o

1, odkázanosti na sociálnu službu

- v zariadení pre seniorov
- v zariadení opatrovateľskej služby
- v dennom stacionári
- v odkázanosti na opatrovateľskú službu

2, zániku odkázanosti na sociálnu službu uvedenú v prvom bode,

3, odkázanosti na sociálnu službu v prvom bode po zmene stupňa odkázanosti

4, povinnosti zaopatrených plnoletých detí alebo rodičov platiť úhradu za sociálnu službu alebo jej časť podľa § 73 ods. 13,

d) vyhotovuje posudok o odkázanosti na sociálnu službu podľa § 51,

e) poskytuje alebo zabezpečuje poskytovanie

1. sociálnej služby v nízkoprahovom dennom centre, nocľahárni, zariadení pre seniorov, zariadení opatrovateľskej služby a v dennom stacionári,

2. nízkoprahovej sociálnej služby pre deti a rodinu,

3. opatrovateľskej služby,

4. prepravnej služby,

5. odľahčovacej služby,

6. pomoci pri osobnej starostlivosti o dieťa podľa § 31,

7. terénnej sociálnej služby krízovej intervencie,

f) poskytuje základné sociálne poradenstvo,

g) môže poskytovať alebo zabezpečovať poskytovanie aj iných druhov sociálnej služby podľa § 12,

h) uzatvára zmluvu

1. o poskytovaní sociálnej služby,

2. o poskytovaní finančného príspevku pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy a finančného príspevku na prevádzku poskytovanej sociálnej služby neverejnemu poskytovateľovi sociálnej služby,

- i) zriaďuje, zakladá a kontroluje nocľaháreň, nízkoprahové denné centrum, zariadenie pre seniorov, zariadenie opatrovateľskej služby a denný stacionár,
- j) môže zriaďovať, zakladať a kontrolovať aj iné zariadenia podľa tohto zákona,
- k) môže poskytnúť finančný príspevok podľa § 78a ods. 8 písm. a) a § 78aa ods. 5 na základe písomnej zmluvy podľa osobitného predpisu a kontroluje hospodárenie s ním,
- l) poskytuje podľa § 75 ods.1 a 2 finančný príspevok pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy a finančný príspevok na prevádzku poskytovanej sociálnej služby neverejnému poskytovateľovi sociálnej služby,
- m) môže poskytovať podľa § 75 ods. 6 finančný príspevok na prevádzku poskytovanej sociálnej služby neverejnému poskytovateľovi sociálnej služby,
- n) môže poskytovať podľa § 75 ods. 7 finančný príspevok na prevádzku poskytovanej sociálnej služby neverejnému poskytovateľovi sociálnej služby,
- o) kontroluje hospodárenie s finančným príspevkom pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy a s finančným príspevkom na prevádzku poskytovanej sociálnej služby,
- p) ukladá opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov pri výkone pôsobnosti ustanovenej v písmene o) a kontroluje ich plnenie,
- q) vedie evidenciu
1. posudkov o odkázanosti na sociálnu službu podľa stupňa odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby,
 2. rozhodnutí podľa písmena c),
 3. prijímateľov sociálnych služieb vo svojom územnom obvode,
- r) vyhľadáva fyzické osoby, ktorým treba poskytnúť sociálnu službu,
- s) poskytuje štatistické údaje z oblasti poskytovania sociálnych služieb štátnym orgánom sociálnych služieb na účely spracovania štatistických zisťovaní a administratívnych zdrojov,
- t) uhrádza poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti zdravotné výkony na účely posúdenia odkázanosti na sociálnu službu,
- u) môže poveriť právnickú osobu, ktorú zriadila alebo založila, vykonávaním sociálnej posudkovej činnosti na účely vyhotovenia posudku podľa písmena d),
- v) vydáva písomné vyjadrenie podľa § 83 ods. 8.

V ustanoveniach §§ 82 a 83 upravuje zákon o sociálnych službách úlohy obce v komunitnom rozvoji a komunitnom plánovaní:

§ 82

Komunitný rozvoj, komunitná práca a komunitná rehabilitácia

- Obec utvára podmienky na podporu komunitného rozvoja v oblasti poskytovania sociálnych služieb podľa tohto zákona, na komunitnú prácu a komunitnú rehabilitáciu na účel predchádzania vzniku alebo predchádzania zhoršenia nepriaznivých sociálnych situácií a riešenia miestnych sociálnych problémov.
- Komunitná práca je podpora aktivít členov miestnej komunity k svojpomocnému riešeniu problémov v rámci miestneho spoločenstva, najmä rozvojom sociálnych služieb.
- Komunitná rehabilitácia je koordinácia činnosti subjektov, ktorými sú najmä rodina, obec, vzdelávacie inštitúcie, poskytovatelia sociálnych služieb, zdravotnej starostlivosti....

Cieľom komunitnej rehabilitácie je obnova alebo rozvoj fyzických schopností, mentálnych schopností a pracovných schopností fyzickej osoby v nepriaznivej sociálnej situácií a podpora jej začlenenia do spoločnosti. Za účelom vykonávania komunitnej rehabilitácie sa môžu zriaďovať komunitné centrá.

§ 83

Komunitný plán sociálnych služieb a koncepcia rozvoja sociálnych služieb

- (1) Obec vypracúva komunitný plán sociálnych služieb v spolupráci
 - a) s inými poskytovateľmi sociálnych služieb v ich územnom obvode,
 - b) s prijímateľmi sociálnych služieb v ich územnom obvode.
- (2) Obec vypracúva a schvaľuje komunitný plán sociálnych služieb na základe národných priorít rozvoja sociálnych služieb, v ktorom zohľadňuje miestne špecifiká a potreby fyzických osôb v oblasti sociálnych služieb v územnom obvode.

Komunitný plán sociálnych služieb a koncepcia rozvoja sociálnych služieb obsahujú najmä:

- a) analýzu poskytovaných sociálnych služieb podľa jednotlivých druhov sociálnych služieb, foriem sociálnych služieb a poskytovateľov sociálnych služieb v územnom obvode obce,
- b) analýzu požiadaviek prijímateľov sociálnych služieb a ďalších obyvateľov v územnom obvode obce na rozvoj sociálnych služieb podľa jednotlivých druhov sociálnych služieb, foriem sociálnych služieb a cieľových skupín v územnom obvode obce,
- c) analýzu demografických údajov a sociálnej situácie v územnom obvode obce,
- d) určenie cieľov a priorít rozvoja sociálnych služieb podľa jednotlivých druhov sociálnych služieb, foriem sociálnych služieb a cieľových skupín, vrátane kvantifikácie potrebnej kapacity týchto služieb, a ak ide o sociálnu službu v zariadení, potrebného počtu miest v jednotlivých druhoch zariadení v územnom obvode obce,

- e) časový plán realizácie komunitného plánu sociálnych služieb s určením kapacity jednotlivých druhov sociálnych služieb, foriem sociálnych služieb, a ak ide o sociálnu službu v zariadení, počtu miest v jednotlivých druhoch zariadení, v jednotlivých rokoch v členení na existujúcu kapacitu a kvantifikovanú potrebu navýšenia kapacity tak, aby boli vytvorené podmienky na zabezpečenie dostupnosti sociálnej služby pre obyvateľov obce a vyššieho územného celku, ktorí sú odkázaní na sociálnu službu, vrátane určenia finančných podmienok, personálnych podmienok, prevádzkových podmienok a organizačných podmienok, ktoré vytvára obec a zapojené subjekty na tvorbu a realizáciu komunitného plánu sociálnych služieb,
- f) spôsob každoročného vyhodnocovania plnenia komunitného plánu sociálnych služieb,
- g) podmienky a spôsob zmeny a aktualizácie komunitného plánu sociálnych služieb.

Cieľom komunitného plánovania sociálnych služieb je:

- a. posilňovať sociálnu súdržnosť všetkých obyvateľov obce
- b. predísť sociálnemu vylúčeniu a sociálnej izolácii ohrozených jednotlivcov a skupín opäť vtiahnuť do života komunity tých, ktorí stoja na jej okraji

Obec schvaľuje komunitný plán sociálnych služieb a do 15 dní od jeho schválenia ho predkladá vyššiemu územnému celku, v ktorého územnom obvode sa nachádza.

Komunita a komunitný rozvoj

Komunita je skupina osôb, ktorá žije v určitom zoskupení určenom najmä ulicou v obci alebo v časti a ktorú spájajú spoločné záujmy, hodnoty a ciele.

Obec utvára podmienky na podporu komunitného rozvoja v oblasti poskytovania sociálnych služieb, na komunitnú prácu a komunitnú rehabilitáciu za účelom predchádzania vzniku alebo predchádzania zhoršenia nepriaznivých sociálnych situácií a riešenia miestnych sociálnych problémov.

Komunitná práca v oblasti poskytovania sociálnych služieb je podpora aktivít členov miestnej komunity k svojpomocnému riešeniu sociálnych problémov v rámci miestneho spoločenstva, hlavne rozvojom sociálnych služieb.

Komunitná rehabilitácia v oblasti poskytovania sociálnych služieb je koordinácia činnosti subjektov – rodina, mesto, vzdelávacie inštitúcie, poskytovatelia sociálnych služieb, poskytovatelia služieb zamestnanosti a poskytovatelia zdravotnej starostlivosti.

Cieľom komunitnej rehabilitácie je obnova alebo rozvoj fyzických schopností, mentálnych schopností a pracovných schopností fyzickej osoby v nepriaznivej sociálnej situácii a podpora jej začlenenia do spoločnosti.

Za účelom vykonávania komunitnej rehabilitácie sa môžu zriaďovať komunitné centrá.

Účastníci komunitného plánu sociálnych služieb.

Na trhu sociálnych služieb sa podieľajú traja aktéri – užívateľ, poskytovateľ a objednávateľ. Tieto tri skupiny sa sústavne a priebežne schádzajú a rokujú spolu o dohode, ako čo najlepšie naplniť predstavy a požiadavky každého z nich.

Prijímateľ sociálnej služby – je fyzická osoba, ktorá využíva sociálne služby, nakoľko sa ocitla v nepriaznivej sociálnej situácii.

Poskytovateľ sociálnej služby – je subjekt poskytujúci sociálne služby za podmienok stanovených zákonom alebo prostredníctvom právnickej osoby, ktorú zriadila na tento účel:

- a. verejný poskytovateľ – obec, vyšší územný celok
- b. neverejný poskytovateľ – neziskové organizácie, občianske združenia,...

Objednávateľ sociálnej služby

Osoba, ktorá zabezpečuje poskytovanie sociálnych služieb

Obec a vyšší územný celok - subjekt, kompetencií ktorého je sociálna služba

Sociálna služba je súbor odbornej, obslužnej alebo ďalšej činnosti, zamerané na:

- prevenciu vzniku nepriaznivej sociálnej situácie, riešenie alebo zmiernenie nepriaznivej sociálnej situácie fyzickej osoby, rodiny alebo komunity,
- zachovanie, obnovu alebo rozvoj schopnosti fyzickej osoby viesť samostatný život a podpora jej začlenenia do spoločnosti
- zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb fyzickej osoby,
- riešenie krízovej sociálnej situácie
- prevenciu sociálneho vylúčenia

Sociálne bývanie

Úlohou štátu v rámci sociálnej politiky je vytvárať legislatívne a ekonomické podmienky pre dostupnosť bývania aj domácnostiam s nízkymi príjmami a pre sociálne ohrozené skupiny obyvateľstva. Keďže časť obyvateľstva nedisponuje dostatočnými finančnými prostriedkami na kúpu bytu, ani takou výškou príjmu, ktorá by mu umožnila splácať hypotekárny úver, sú tieto domácnosti odkázané na pomoc verejného sektora.

Výstavbu nájomných bytov pre verejný nájomný sektor budú naďalej zabezpečovať hlavne obce. Je však potrebné vytvárať podmienky, aby sa do tejto výstavby mohli v širšej miere zapojiť aj neziskové organizácie a iné subjekty.

Sociálna politika v oblasti bývania definuje špeciálne formy bývania určené pre nasledovné kategórie:

1. občania, ktorí sa dostávajú do pozície skupín ohrozených sociálnym vylúčením, napr.:
 1. občania, ktorí v dôsledku nízkej úrovne vzdelania a kvalifikácie vykonávajú iba príležitostné pomocné práce, prípadne sú bez práce,
 2. ľudia s fyzickým alebo mentálnym postihnutím,
 3. mládež po ukončení ústavnej alebo ochrannej výchovy,
 4. starí ľudia, osamelí rodičia s deťmi a mnohohodné rodiny,
 5. občania marginalizovanej rómskej komunity.
2. marginalizované skupiny obyvateľstva, v najvyššej miere Rómovia, ktoré sa vyznačujú úplným sociálnym vylúčením napríklad v dôsledku straty bydliska, dlhodobej nezamestnanosti, závislosti od drog, nedostatočnej sociálnej prispôsobivosti

Pre bývanie týchto skupín obyvateľstva treba vytvárať podmienky najmä v sociálnom bývaní zodpovedajúceho štandardu, alebo v prípade niektorých špecifikovaných sociálne ohrozených či vylúčených skupín v rôznych zariadeniach sociálnych služieb, v ktorých je poskytovaná osobitná sociálna alebo zdravotná starostlivosť a sú zabezpečené aj iné služby v závislosti od druhu a účelu zariadenia.

Do kategórie sociálneho bývania možno zahrnúť:

- nájomné byty vo verejnom nájomnom bytovom sektore vrátane malometrážnych bytov určených ako prvé bývanie pre mladé rodiny s tým, že nárok na takéto bývanie budú mať len domácnosti do stanovenej výšky príjmov,
- byty a iné formy bývania pre domácnosti s nízkymi príjmami a skupiny so špecifickými potrebami, ako napríklad byty pre občanov v sociálnej núdzi, s ťažkým zdravotným postihnutím, osamelých rodičov starajúcich sa o maloleté deti, mnohohodné rodiny, občanov po ukončení ústavnej alebo ochrannej výchovy, občanov s problémami sociálneho začlenenia a občanov bez prístrešia,
- byty nižšieho štandardu pre neplatičov nájomného a pre marginalizované skupiny obyvateľstva
- byty pre bývanie starších ľudí, pričom sa bude vychádzať z majetkových pomerov budúcich užívateľov.

Pre veľmi úzko špecifikované sociálne ohrozené či vylúčené skupiny obyvateľstva je bytová otázka zabezpečená vo forme zariadení sociálnych služieb. Medzi tieto zariadenia je možné zaradiť detské domovy, zariadenia pre seniorov, domovy sociálnych služieb, útulky atď.

Zariadenia sociálnych služieb však neslúžia na zabezpečovanie bývania, ich prioritou je poskytovanie sociálnych služieb.

Núdzza

Hmotná núdzza je stav, keď príjem občana a fyzických osôb, ktoré sa s občanom spoločne posudzujú, nedosahuje životné minimum a občan a fyzické osoby, ktoré sa s ním posudzujú, si príjem nemôžu zabezpečiť alebo zvýšiť vlastným pričinením.

Sociálna núdzza je stav, keď si občan nemôže sám zabezpečiť starostlivosť o svoju osobu, o svoju domácnosť, ochranu a uplatňovanie práv a právom chránených záujmov alebo kontakt so spoločenským prostredím najmä vzhľadom na vek, nepriaznivý zdravotný stav, stratu zamestnania.

Životné minimum je spoločensky uznaná minimálna hranica príjmov fyzickej osoby, pod ktorou nastáva stav jej hmotnej núdze.

Osobitný príjemca je obec, alebo ak je to odôvodnené, iná právnická osoba alebo fyzická osoba. Osobitného príjemcu určuje rozhodnutím ÚPSVaR. Ak osobitný príjemca zabezpečuje dávku a príspevky vo vecnej forme, je povinný ich poskytovať za cenu obvyklú a na mieste dostupnom občanovi v hmotnej núdzi. ÚPSVaR určí osobitného príjemcu, ak sa doterajšou výplatom dávky a príspevkov nedosiahol účel. ÚPSVaR určí osobitného príjemcu po jeho predchádzajúcom súhlase. ÚPSVaR uvoľní osobitného príjemcu, ak pominuli dôvody na jeho určenie. Obec je osobitným príjemcom dávky a príspevkov na základe rozhodnutia ÚPSVaR aj vtedy, ak súhlasí, že bude vykonávať funkciu osobitného príjemcu voči všetkým občanom vo svojom územnom obvode, ktorým úrad priznal dávku a príspevky právoplatným rozhodnutím. Na takýto výkon osobitného príjemcu úrad s obcou uzatvorí dohodu. Osobitný príjemca zabezpečuje dávku a príspevky v peňažnej forme alebo vo vecnej forme a je povinný ich použiť len na prospech občana v hmotnej núdzi a fyzických osôb, ktoré sa s občanom v hmotnej núdzi spoločne posudzujú. ÚPSVaR dohliada, ako ním určený osobitný príjemca plní svoje povinnosti.

Sociálne dávky

V minulosti bola hodnota sociálnej dávky často krát vyššia ako minimálna mzda či iný príjem. V novom systéme dávky v hmotnej núdzi a príspevky k dávke motivujú občana zmeniť jeho sociálnu a životnú situáciu.

Hlavným cieľom týchto zmien je, aby si ľudia vlastným pričinením, aktivitou či majetkom pomohli a neboli závislí od sociálnych príjmov.

Pomoc v hmotnej núdzi upravuje zákon č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a zákon o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 227/2022 Z. z. účinnosťou od 1. 7. 2022.

Jednorazovú dávku v hmotnej núdzi možno poskytnúť občanovi v hmotnej núdzi a fyzickým osobám, ktoré s ním spoločne posudzujú, ktorým sa vypláca dávka a príspevky najmä na:

- úhradu mimoriadnych výdavkov na nevyhnutné ošatenie
- základné vybavenie domácnosti
- zakúpenie školských potrieb pre nezaopatrené dieťa
- na mimoriadne liečebné náklady

túto dávku možno poskytnúť do výšky preukázaných skutočných nákladov, najviac však do výšky trojnásobku životného minima. V súčasnosti dávku vypláca samospráva.

Deti poberateľov dávky v hmotnej núdzi majú nárok na dotáciu na stravu. Dotáciu na stravu môžu čerpať žiaci základných škôl a deti v materských školách.

2. Analýza demografických údajov a sociálnej situácie

Základnou úlohou obce pri výkone samosprávy je starostlivosť o všestranný rozvoj svojho územia a o potreby jeho obyvateľov. Základným riadiacim dokumentom, ktorý usmerňuje všetky plánované rozvojové aktivity obce je PHSR obce.

PHSR obce Veľká Lehota deklaruje rozšírenú víziu obce takto:

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce je rozvojovým dokumentom, ktorého cieľom je dosiahnutie trvalo udržateľného hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce s dôrazom na využitie miestnych zdrojov, pri súčasnom rešpektovaní limitov a zachovaní rovnováhy v jednotlivých zložkách života a životného prostredia. Úspešná implementácia PHSR môže v obci Veľká Lehota napomôcť k zlepšeniu vybavenosti obce základnou infraštruktúrou, povzbudeniu podnikateľskej aktivity, rozvoju vidieckej turistiky, efektívnemu zvýšeniu využitia miestnych daností, aktivizácii miestneho obyvateľstva, oživeniu kultúrneho, športového a spoločenského života v obci, zlepšeniu sociálnej klímy a životného prostredia. Následne na to môže realizácia opatrení stanovených PHSR generovať príjmy a tým zvýšiť celkovú životnú úroveň obyvateľstva a zároveň postaviť pevné základy zodpovednej miestnej samosprávnosti .

Sociálna analýza je súhrn faktorov v oblasti sociálnej, technologickej, ekonomickej a politickej. Ide o problémy a zámery na celoštátnej či nadnárodnej úrovni, ktoré majú vplyv na miestny rozvoj sociálnych služieb. Jednotlivé faktory sa vzájomne ovplyvňujú a nemožno ich posudzovať oddelene.

Technologické faktory ovplyvnia tempo inovácií v technológiách, najmä informačných, podstatne zvyšujú produktivitu i kvalitu výroby. Z technologického hľadiska došlo k výraznému zlepšeniu kvality zariadení a objektov pre sociálne účely, stým však súvisí aj nárast financií potrebných na ich získanie, prevádzku a údržbu. Postupná informatizácia spoločnosti spôsobuje, že informácie z akejkoľvek oblasti sú šírené a dostupné rôznym spôsobom. V súčasnosti je možné poskytovať sociálne služby s využitím telekomunikačných technológií.

Sociologické faktory majú najväčší vplyv na vývoj spoločnosti a to:

- demografické zmeny – znižovanie celkového počtu obyvateľov, znižovanie počtu detí a zvyšovanie počtu seniorov
- zmeny v životnom štýle – rýchle životné tempo, viac stresu a menej pohybových aktivít, konzumný spôsob života, nárast kriminality a drogových závislostí, zhoršujúci sa zdravotný a fyzický stav populácie, vplyv techniky a médií,
- oslabovanie tradičných ľudských hodnôt – zhoršovanie medziludských vzťahov a komunikácie, peniaze ako meradlo hodnôt, kríza rodiny, zvyšovanie počtu rozvodov a detí narodených mimo manželstva.

Ekonomické faktory, ktoré svojimi zmenami za posledných dvadsať rokov ovplyvnili vývoj celej spoločnosti. V oblasti služieb vo verejnom záujme došlo k zmenám systému v oblasti organizácie, riadenia aj financovania. Od 1. júla 2002, kedy sa začala decentralizácia verejnej správy, prešli sociálne zariadenia a služby do pôsobnosti samospráv. Zariadenia získali viac kompetencií, v súčasnosti majú možnosť uchádzať sa o finančné prostriedky z fondov EÚ.

Politické faktory určuje parlament a vláda zákonmi a programovými vyhláseniami alebo rozhodnutím vstúpiť do EÚ a NATO, zavedenie eura na Slovensku. Programovým vyhlásením Vláda SR sa zaviazala poskytovať pre obyvateľov taký sociálny program, ktorý bude garantovať udržanie a rozvoj ľudských, hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv smerujúcich k dôstojnej životnej úrovni každého človeka. Systém sociálnej politiky bude nastavený tak, aby bol sociálne spravodlivý, transparentný, trvalo finančne udržateľný a aby zabezpečil rovnosť príležitostí. K prioritám vlády v sociálnej oblasti patrí politika zamestnanosti, pracovné vzťahy a sociálny dialóg, sociálne zabezpečenie, podpora rodiny, podpora rodovej rovnosti a efektívnosti inštitúcií.

Zákonom č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnych službách“) bola v ustanovení §79 ods. 1 písm. a) s účinnosťou od januára 2009 upravená pôsobnosť Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR (ďalej len „MPSVR SR“) vypracovávať a zverejňovať národné priority rozvoja sociálnych služieb (ďalej len „NPRSS“). Cieľom a účelom NPRSS je cyklicky pozitívne ovplyvňovať rozvoj sociálnych služieb v Slovenskej republike, a to cestou definovania politiky smerovania sociálnych služieb na národnej úrovni a následne formulovania základných priorít tohto rozvoja a predpokladov na dosiahnutie týchto priorít. Obce a mestá vypracovávajú a schvaľujú svoje komunitné plány sociálnych služieb na základe NPRSS a vyššie územné celky vypracovávajú a schvaľujú koncepcie rozvoja sociálnych služieb na základe NPRSS a komunitných plánov obcí vo svojom územnom obvode (§ 83 ods. 3 zákona o sociálnych službách). Keďže ostatné NPRSS boli vypracované na roky 2015-2020, a teda ich účinnosť v roku 2020 končí, MPSVR SR pristúpilo od začiatku roka 2020 k príprave nového programového dokumentu pre ďalšie obdobie. Pre účely spracovania dokumentu bola v prvom polroku 2020 zverejnená východisková analytická správa „Plnenie národných priorít rozvoja sociálnych služieb na roky 2015-2020 (analýza)“. Správa sa v druhom polroku stala základom pre činnosť expertnej pracovnej skupiny, ktorá bola zriadená za účelom odborných konzultácií so širokým okruhom odborníkov a odborníčok k formulovaniu prioritného smerovania rozvoja sociálnych služieb na Slovensku na obdobie rokov 2021-2030.

Hodnotová a obsahová prepojenosť bude zabezpečená aj voči ďalším programovým dokumentom, ktoré sa pre ďalšie obdobie pripravujú súbežne s prácami na NPRSS (napr. programovanie v oblasti podpory životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím, v oblasti aktívneho starnutia, prevencie a ukončovania bezdomovectva či deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb).

Slovenská republika si v oblasti sociálnych služieb na roky 2021 - 2030 zadefinovala nasledovné priority:

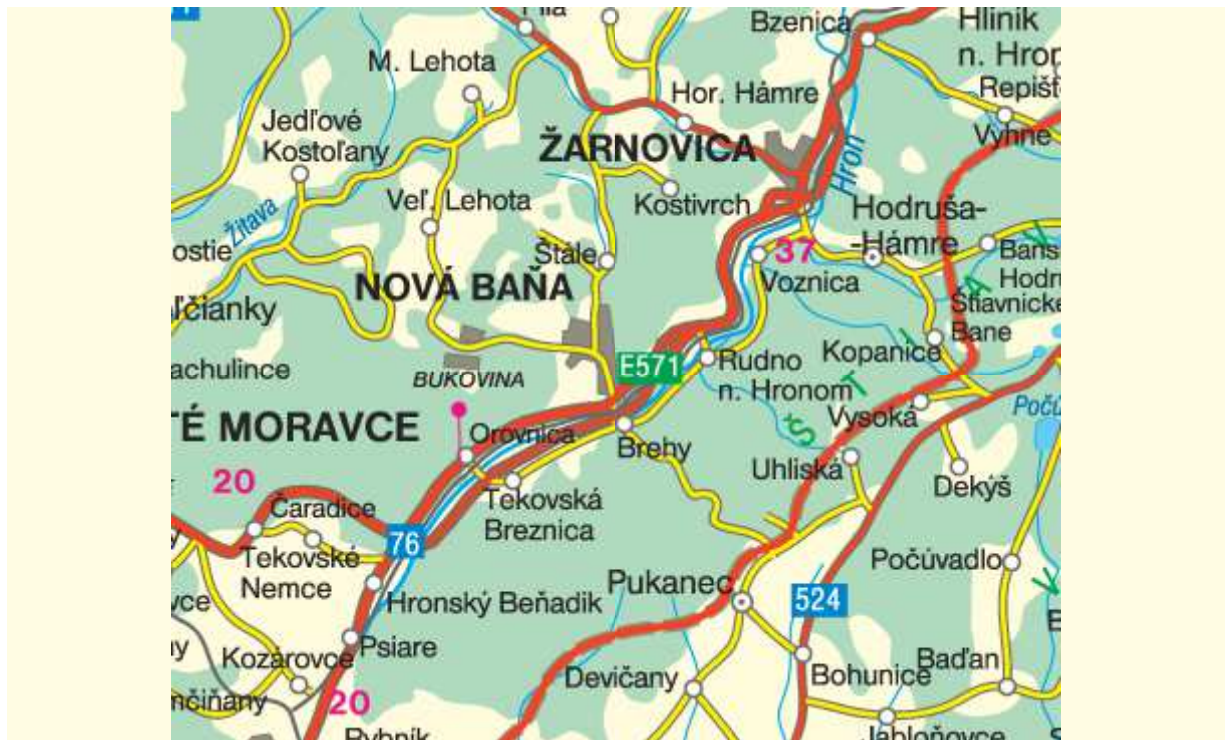
NP1 Prechod z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť a podporu s cieľom zabezpečenia dostupnosti rôznorodých sociálnych služieb komunitného charakteru v súlade s potrebami cieľových skupín sociálnych služieb

NP2 Zavedenie systému integrovanej sociálno-zdravotnej starostlivosti

NP3 Podpora prepájania sociálnych služieb a neformálnej (najmä rodinnej) starostlivosti ako súčasť systému starostlivosti o osoby odkázané na pomoc inej fyzickej osoby

NP4 Podpora zvyšovania kvality sociálnych služieb

Poloha obce:

Obec Veľká Lehota leží v pohorí Pohronský Inovec v skupine pohoria Veľký Inovec. Celková výmera územia obce je 1 861 ha. Intravilán obce leží v nadmorskej výške od 412 m n. m. – do 751 m n. m., stred obce vo výške 575 m n. m., územie sa zaraduje do klimaticky mierne teplej oblasti, mierne vlhkej klímy, s malou inverziou teplôt. Hornatinný povrch chotára tvoria treťohorné propylitizované andezity. Má hnedé lesné pôdy. Dubom, bukom a hrabom sú zalesnené len západné svahy. Chotár obce sa využíva na poľnohospodárske a taktiež na turistické a rekreačné účely.

Poloha obce je veľmi výhodná vzhľadom na to, že obec sa nachádza v tichej prírodnej lokalite v blízkosti turisticky atraktívneho územia, preto je možné ju považovať za obec s veľkým potenciálom rozvoja, rekreácie a agroturistiky. Obec Veľká Lehota je súčasťou okresu Žarnovica, je členom regiónu „Nová Baňa“ a územne patrí do Banskobystrického samosprávneho kraja.

Vznik obce:

Prvá písomná zmienka o obci Veľká Lehota sa datuje do roku 1355, kedy sa nazývala Noua plantatio vulgariter Lehota. Názvy obce sa postupne menili: z roku 1468 je písomne doložený názov Nagh Lehota, z roku 1773 Welka Lehota. Po maďarsky sa obec nazývala Nagyulés, po nemecky Grosshau.

Obec sa prvýkrát spomína v roku 1355 pri metácii Novej Bane. V roku 1388 patrila hradu Hrušov, potom Dóczyovcom, napokon panstvu Topoľčianky. Do roku 1960 obec patrila pod Tekovskú župu, okres Nová Baňa, kraj Banská Bystrica. Po roku 1960 patrila pod okres Žiar nad Hronom, kraj Stredoslovenský. V súčasnosti patrí pod okres Žarnovica, kraj Banskobystrický.

V roku 1536 mala obec 5 port, v roku 1601 majer a 23 domov, v roku 1720 krčmu, mlyn a 21 daňovníkov, v roku 1828 101 domov a 627 obyvateľov. V chotári mala viaceré kopanice.

Po roku 1918 to bola chudobná poľnohospodárska obec. Za podporu partizánskych jednotiek ju vyznamenali Pamätnou medailou Slovenského národného povstania. Neskôr časť obyvateľov pracovala ako súkromne hospodáriaci roľníci, časť v priemysle (Dolné Hámre, Žarnovica, Žiar nad Hronom, Nová Baňa). Rozvoj obce nastal v 70. rokoch minulého storočia.

Charakter zloženia obyvateľstva prešiel početnými zmenami zapríčinenými osídľovaním v krízových rokoch.

2.1. Obyvateľstvo

V obci Veľká Lehota podľa posledných údajov k 31. 12. 2022 býva 1 018 obyvateľov. Štatistické údaje o vývoji počtu obyvateľov nám ukazujú že nárast obyvateľstva sa mení rozvojom hospodárstva v regióne a v poslednej dobe badať pomalé klesanie počtu obyvateľstva. Podrobný vývoj obyvateľov obce ukazuje tabuľka č. 2.

Obyvatelia obce: národnostne dominantná obec (podľa sčítania obyvateľstva v roku 2021) –slovenská národnosť 97,47 %, ďalej národnosť česká 0,37 %, maďarská 0,28 %, nemecká a francúzska po 0,09 % a iná a nezistená 1,59 %. Rómsku komunitu (0,09 %) je ťažké štatisticky vykázat, nakoľko sa hlási buď slovenskej alebo k inej národnosti. Ako ďalšiu národnosť 4 obyvatelia si vybrali ako rómska. Žijú integrovane v komunite obce. Obyvatelia obce boli v minulosti prevažne poľnohospodári a remeselníci. Podľa sčítania obyvateľstva ŠÚ z roku 2021 v obci žilo 1 069 obyvateľov, z toho 514 žien (48,08 %) a 555 mužov (51,92 %).

Tabuľka č. 1 Obyvateľstvo podľa vekovej štruktúry

Vek	Počet	% zastúpenia
0 – 14	131	12,25 %
15- 60 muži	361+	
15- 59 ženy	285	60,43 %
60 – viac	292	27,32 %
SPOLU:	1 069	100,00 %

Index starnutia: 222,90

Zdroj: ŠÚ SR 2021

Tabuľka č. 2 Vývoj počtu obyvateľov obce Veľká Lehota

Rok	Počet obyvateľov	Index starnutia
1991	1 338	125,09
2001	1 308	153,57
2009	1 202	
2010	1 191	206,88
2011	1 191	210,13
2012	1 185	217,65
2013	1 163	
2020	1 067	
2021	1 069	222,90 (sčítanie 2021)
k 31.12.2021	1 028	
2022	1 018	

Zdroj: www.sodb.infostat.sk , www.scitanie.sk

Kvôli porovnateľnosti údaje sú počítané bilančnou metódou.

Vplyv demografického vývoja na vekové zloženie obyvateľstva v sledovaných skupinách sa od celorepublikového priemeru odlišuje. Vekové zloženie obyvateľstva SR sa za posledných 10 rokov sa zmenilo, proces starnutia sa zintenzívnil.

Keď porovnáme vekovú štruktúru obyvateľstva v obci za posledné roky tak vidíme, že obyvateľstvo je prestarnuté. Štatistické údaje a hlavne index starnutia nám ukazuje, že za posledných 15 - 20 rokov z relatívne vyrovnaného podielu obyvateľstva, obec postupne začala starnúť. Ako vidno z údajov index starnutia má nepriaznivý charakter a obec stále viac prepadáva do negatívnych čísiel. Jediná pomoc by bola nárast počtu obyvateľstva o mladé rodiny. Štruktúra obyvateľstva obce v dôsledku úbytku počtu obyvateľov predproduktívnom veku oproti nárastu poproduktívnym v blízkej budúcnosti prinesie aj demografický problém prestarnutie obyvateľstva a problém v sociálnej starostlivosti obyvateľstva.

Kvôli prevahe poproduktívneho obyvateľstva treba uvažovať o doplnení vhodnej formy poskytovania sociálnej služby v obci. Vhodnou alternatívou do budúcnosti môže byť zabezpečenie permanentnej opatrovateľskej služby a stravovania, zreteľom na zotrvanie prijímateľov v domácom prostredí alebo v komunite, k vytvoreniu podmienok pre plnohodnotný spoločenský a kultúrny rozvoj cieľovej skupiny. Nakoľko finančné možnosti obce sú obmedzené, obec podporuje prípadnú snahu subjektov poskytujúce sociálne služby na zabezpečenie potrebných sociálnych služieb pre obec.

2.2. Školstvo

V obci Veľká Lehota sa nachádzajú výchovné zariadenia Základná škola a Materská škola. Školská výchova podľa dostupných údajov sa traduje už od druhej polovice 18. storočia.

Základná škola

Základná škola s celodennou prevádzkou bola odovzdaná do zriaďovateľskej právomoci obce v roku 2002. Oficiálny názov školy je Základná škola s materskou školou Veľká Lehota. Výchovno-vzdelávací proces prebieha podľa platných učebných osnov a štandardov jednotlivých predmetov na I. stupni podľa základného variantu a štátneho vzdelávacieho programu I. stupňa základnej školy ISCED1, na II. stupni podľa druhého variantu učebných plánov a štátneho vzdelávacieho programu II. stupňa základnej školy ISCED2. Prevádzka školy je jednozmenná, popoludní prebieha výchovno-vzdelávacia činnosť v jednom oddelení ŠKD, záujmová činnosť a organizované aktivity najmä športového charakteru. Popri základnej škole je zriadená aj družina a žiaci majú zabezpečenú teplú stravu. V rámci mimoškolských aktivít existuje školský klub detí, ktorý ponúka jej členom rôzne formy trávenia voľného času. Škola využíva internet a informačné a komunikačné technológie. Škola sa úspešne uchádza o rôzne projekty na získanie finančných prostriedkov na zvýšenie kvality výchovy, čo sa odzrkadľuje na úspešnosti žiakov na rôznych súťažiach a olympiádach. Vyučovací proces prebieha v zrekonštruovanej budove školy. V súčasnosti vo výchovno-vzdelávacom procese integrácia žiakov prebieha s pomocou asistenta učiteľa pre deti so zdravotným znevýhodnením.

Počet žiakov v základnej škole je 122.

Materská škola

Pre deti predškolského veku zabezpečujú celodennú starostlivosť v obci. V materskej škole pracujú kvalifikovaní pedagogickí zamestnanci, ktoré pripravujú pre deti bohatý edukačný program. Budova materskej školy je umiestnená v areáli s dostatkom zelene, ideálne pre celodenný pobyt detí a majú zabezpečenú teplú stravu. Materskú školu navštevujú deti vo veku od 3 - do 6 rokov.

Počet detí v materskej škole je 31.

Zo sociálneho hľadiska existencia pedagogického dozoru v obci kladne vplýva na dospievajúcu mládež.

2.3. Služby

V obci je zastúpenie najmä drobných živnostníkov. Ich existencia na území obce značne vplýva na finančné možnosti obce a obyvateľstva. Všetky podnikateľské subjekty pôsobia na komerčnej báze. Niektorí podnikatelia majú len sídlo v obci a svoju podnikateľskú aktivitu vykonávajú mimo obce

Tabuľka č. 3 Odvetvová štruktúra subjektov pôsobiacich v obci

Odvetvie	Počet prevádzok
Poľnohospodárstvo	15
Maloobchod	10
Služby	110
Spoločnosti	5

Zdroj: Vsetkyfirmy.sk

Miera ekonomickej aktivity v obci je okolo 45 %, časť obyvateľstva je napojená na štátne sociálne dávky. Narastá skupina občanov, ktorí nevedia hospodáriť s finančnými prostriedkami. Vyše 71 % ekonomicky aktívnych obyvateľov odchádza za prácou mimo obce. Chýbajú možnosti zamestnávať obyvateľov s najnižším vzdelaním.

Zdravotníctvo, kultúra, šport

Spoločenský život je veľmi aktívny, na ktorom sa zúčastnia vekové kategórie od detí po seniari. Zoznam spoločenských organizácií: TJ Partizán, Klub dôchodcov, DHZ, Poľovnícke združenie Kamenica, Veľko-lehotský gajdoši, Urbárske spoločenstvo, Spevácka skupina, Detský folklórny súbor Čerešnička ...

Športovo-rekreačné zariadenia a aktivity – Futbalové ihrisko, futbal, turistika, cykloturistika, Futbalové turnaje ...
Možnosti pre poľovníctvo.

Kultúrne zariadenia a aktivity – Kultúrny dom, knižnica, Amfiteáter ...
Fašiangový maškarný ples, Gajdošské fašiangy, Fašiangové páračky, Stavanie mája, Deň matiek, MDD, Detský folklórny festival „Pod Inovcom“. Posedenie s dôchodcami, Mikuláš, Silvester...

V obci je zdravotné stredisko s lekárnou. Revitalizácia obce je dokončená.

Obec o dianí v obci informuje obyvateľstvo a širokú verejnosť prostredníctvom internetovej stránky www.velkalehota.eu .

V obci sú vytvorené podmienky na uskutočňovanie rôznych obecných, kultúrnych a športových podujatí, ktoré poskytujú občanom i turistom ideálne podmienky na stretávanie sa pri rôznych príležitostiach a prostredie pre trávenie voľného času.

2.4. Nezamestnanosť

Ekonomicky aktívne obyvateľstvo pracuje v priemyselnej výrobe, dochádzajú denne za prácou a v poľnohospodárstve a s ním súvisiacich službách.

Štatistické údaje v tejto oblasti sú dosť relatívne čísla. Každá inštitúcia si vedie svoju vlastnú štatistiku podľa vlastných kritérií. Obec nemá k dispozícii informácie o zamestnaní svojich občanov, k dispozícii sú iba údaje z Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, ktorý vedie evidenciu uchádzačov o zamestnanie (tento údaj však nezahŕňa celkový počet nezamestnaných z dôvodu chýbajúcich údajov o dobrovoľne nezamestnaných). Taktiež nie je k dispozícii údaj o počte osôb, ktorí pracujú v zahraničí.

Skrytú nezamestnanosť, t.j. nezamestnanosť ľudí, ktorí nie sú evidovaní ako uchádzači o zamestnanie, alebo boli z evidencie z rôznych dôvodov vyradení, nie je možné zistiť. Taktiež počet evidovaných nezamestnaných uchádzačov o zamestnanie nekorešponduje s počtom občanov nachádzajúcich sa v hmotnej núdzi.

Najmenšie šance umiestniť sa na trhu práce majú hlavne starší občania nad 50 rokov, taktiež absolventi škôl, občania so zmenenou pracovnou schopnosťou, občania s nízkou úrovňou vzdelania a dlhodobu nezamestnaní. Kým pre starších ľudí je typické, že nie sú schopní pružne reagovať na zmenu trhu práce, absolventi škôl majú problém nájsť si svoje prvé zamestnanie kvôli nedostatočnej praxi.

Z dostupných informácií bol zostavený prehľad o miere nezamestnaných :

Rok:	Miera nezamestnaných:
2001	10,70 %
2011	11,00 %
2020	0,48 %
2021	0,50 %

ÚPSVaR Žarnovica

Uvedené údaje odzrkadľujú nástup trendu, na jednej strane pozitívny, že región drží nezamestnanosť na nižšej úrovni ako je celoslovenský priemer, ale na druhej strane badať odliv obyvateľstva za prácou z územia. Vyše 71 % ekonomicky aktívnych obyvateľov odchádza za prácou mimo obce. Počet uchádzačov sa bude pravdepodobne ešte zvyšovať z dôvodu redukovania prevádzok nielen v obci, ale aj v širokom okolí. V dôsledku tejto skutočnosti mesto zaznamenáva nepriaznivý trend vo vývoji ekonomiky a preto by mal podporovať aktivity podnikateľského sektora pri vytvorení nových pracovných miest.

3. Analýza stavu poskytovaných sociálnych služieb

Východiskom k spracovaniu analýzy stavu poskytovaných sociálnych služieb boli dostupné údaje v územnom obvode obce, získané osobným, telefonickým a elektronickým kontaktom s poskytovateľmi sociálnych služieb od Úradu práce sociálnych vecí a rodiny. Sociálna služba môže byť poskytovaná ambulantnou formou, terénnou formou, pobytovou formou alebo inou formou podľa nepriaznivej sociálnej situácie a prostredia, v ktorom sa fyzická osoba zdržiava. V zmysle zákona o sociálnych službách má poskytovanie sociálnych služieb v prirodzenom prostredí klienta prednosť pred pobytovou formou. Z uvedeného dôvodu sa kladie a aj v budúcnosti bude klásť dôraz na rozvoj ambulantných a terénnych sociálnych služieb, čo je aj v súlade s Národnými prioritami rozvoja sociálnych služieb na obdobie rokov 2021 – 2030. Sociálna infraštruktúra je určená na uspokojovanie potrieb obyvateľstva. Jej rozmiestňovanie je spojené so štruktúrou osídlenia ako aj veľkosťou obce.

Sociálne služby podľa druhu sú:

- Sociálne služby na zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb v zariadeniach.
- Sociálne služby na podporu rodiny s deťmi.
- Sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku.
- Sociálne služby s použitím telekomunikačných technológií.
- Podporné služby.
- Sociálne služby možno účelne a vhodne spájať.

V obci pôsobí zariadenie sociálnych služieb, v ktorom je možné zabezpečiť sociálnu službu odkázaným s pobytovou formou. Zriaďovateľom je neverejný poskytovateľ. Verejný poskytovateľ s pobytovou formou sa nachádza v Novej Bani, kde je možnosť zabezpečiť potrebné sociálne služby v zariadení. Opatrovateľská služba nie je v prevádzke. Sociálne služby pre túto sociálnu skupinu v súčasnosti zabezpečuje aj rodina s využitím ďalších systémov sociálneho zabezpečenia a pomoci cez dávky. Koordinácia sociálnej služby pre obec je riešená s kumulovanou funkciou – na posúdenie problému fyzickej osoby, rodiny alebo komunity, poskytnutie základných informácií o možnostiach riešenia problému a podľa potreby aj odporúčanie a sprostredkovanie ďalšej odbornej pomoci. Chýba terénny pracovník na vyhľadávanie a evidenciu občanov odkázaných na sociálnu službu.

V poslednej dobe badať ťažkosti s umiestnením odkázaných na pomoc v zariadeniach. V blízkej budúcnosti bude nevyhnutné vytvorenie zariadenia takého typu pre potreby obce, v spolupráci s VÚC, regionálnym združením obcí alebo s tretím sektorom, nakoľko za niekoľko rokov kvôli prestarnutiu obyvateľstva vznikne problém so sociálnymi službami. Preto obec podporuje aktivity subjektov na vytvorenie zariadenia sociálnych služieb pre potreby obce a regiónu. Kvôli prevahe poproduktívneho obyvateľstva treba uvažovať o doplnení vhodnej formy poskytovania sociálnej služby v obci. Vhodnou alternatívou do budúcnosti môže byť zabezpečenie poskytovania opatrovateľskej služby a zabezpečenie stravovania, zreteľom na zotrvanie prijímateľov v domácom prostredí, k vytvoreniu podmienok pre plnohodnotný spoločenský a kultúrny rozvoj cieľovej skupiny.

Nakoľko finančné možnosti obce sú obmedzené, obec podporuje prípadnú snahu subjektov poskytujúce sociálne služby na zabezpečenie potrebných služieb pre obec.

Obec v súčasnosti poskytuje najmä tieto sociálne služby:

- dohľad nad nesvojprávnymi občanmi (spolupráca s okresným súdom)
- funkcia osobitného príjemcu sociálnych dávok
- návštevy jubilujúcich starších občanov (narodeniny, výročia svadby)
- stretnutia dôchodcov
- pomoc v krízových situáciách (živelná pohroma, rodinná tragédia....).
- poskytovanie finančnej podpory odkázaným
- v prípade potreby zabezpečenie terénnej opatrovateľskej služby
- v prípade potreby zabezpečenie stravovania odkázaných

Obec v prípade potreby podporuje:

- poskytovanie sociálnych služieb verejnými a neverejnými poskytovateľmi pre potreby obce, pokiaľ to nebude zaťažovať rozpočet obce

3.1. Sociálne znevýhodnené skupiny

Cieľovým zameraním sociálnej práce je nielen jednotlivec, ale najmä skupina, komunita a sociálne prejavy, ktoré sa ich týkajú. Ide o subjekt, ktorý je definovaný spoločným znakom odvodeným od sociálneho znevýhodnenia, t.j. od znaku, ktorý ho posúva do polohy závislosti na iných osobách alebo na štátnych opatreniach. Celkový počet obyvateľov komunity má trvale klesajúcu tendenciu, čo preukazuje úbytok populácie ako aj migrácia, tento vývoj z dlhodobého hľadiska môže pôsobiť problémovo aj na oblasť sociálnych služieb.

Veková štruktúra, ktorá je v súčasnosti relatívne stabilizovaná má vzhľadom k vysokému rastu indexu starnutia a indexu ekonomickej závislosti jednoznačnú tendenciu ďalšieho a trvalého nárastu poproduktívnej kategórie populácie v komunite, čo je vo väzbe na ďalšie skutočnosti významným faktorom a indikátorom pre plánovanie sociálnych služieb pri ktorých je nevyhnutné venovať vzrastajúcu pozornosť práve tejto vekovej kategórii, nakoľko starnutie nie je možné žiadnym spôsobom zastaviť.

Z dostupných demografických údajov na základe štatistického predpokladu sme vypočítali počet občanov, ktorí budú potrebovať istú formu sociálnej pomoci, prípadne sociálnych služieb. Použili sme pri tom orientačné údaje, ktoré vymedzujú potrebu sociálnych služieb vo vzťahu k veku, miere závislosti na pomoc pri sebaobsluže a zdravotného postihnutia.

Sociálne znevýhodnené skupiny v obci môžeme rozdeliť na:

- a) seniori
- b) nezamestnaní a zamestnanci s nízkym vzdelaním
- c) deti, mládež a rodiny v riziku sociálneho vylúčenia
- d) uchádzači o zamestnanie so zdravotným postihnutím
- e) občania so sociálnymi a spoločenskými problémami.

Obec sa v rámci svojich možností snaží kompenzovať určité sociálne znevýhodnenie.

SENIORI

Identifikácia problémov

- chýba vyhľadávacia činnosť občanov odkázaných na sociálnu pomoc
- osamelí seniori so zdravotnými problémami
- je málo informácií o poskytovateľoch sociálnych služieb
- nie je vyriešená bezbariérovosť v obci
- chýba miestna legislatíva
- financovanie neverejných poskytovateľov sociálnych služieb

Služby určené seniorom sú poskytované občanom, ktorí dosiahli vek rozhodný pre priznanie starobného dôchodku a ocitli sa v situácii vyžadujúcej podporu komunity, je možné charakterizovať túto skupinu týmito spoločnými prejavmi:

- predlžovanie individuálneho aj priemerného veku
- nárast miery chorobnosti a tým aj závislosti na sociálnej pomoci
- vdovstvo – skôr, či neskôr strata životného partnera a s tým súvisiace sociálne a ekonomické zmeny
- stále existujúci využiteľný potenciál jedincov k aktivitám vo svoj prospech aj v prospech komunity

Z hľadiska početnosti ide i jedinú sociálnu kategóriu populácie, ktorá má trvale a prirodzene vzostupnú tendenciu svojho rastu premietajúcu nárastu v porovnaní k pomeru k ostatným kategóriám populácie komunity.

Podľa údajov ŠÚ SR máme k dispozícii tieto údaje:

Počet obyvateľov	predprod. vek/%	produktívny vek/%	poproduk. vek/%
2010/ 1 191	160/13,43%	700/58,78%	331/28,79%
2011/ 1 191	158/13,27%	701/58,86%	332/27,87%
2021/ 1 069	131/12,25%	646/60,43%	292/27,32%

Zdroj: sodb.infostat.sk

Občania nad 60 rokov tvoria vyše 27 % z celkového počtu obyvateľov, to znamená, že ide o najväčšiu skupinu odkázanú alebo perspektívne odkázanú na sociálne služby. Keď porovnáme jednotlivé roky, tak vidíme, že počet ľudí poproduktívneho veku narastá. Podľa prepočtov bude opatrovateľskú službu v blízkej budúcnosti permanentne potrebovať 5 – 8 obyvateľov a umiestnenie v zariadení sociálnych služieb 5 osôb.

Obec vytvára technické a materiálne podmienky na činnosť základnej organizácie Jednoty dôchodcov Slovenska v obci Veľká Lehota, ktorá organizuje pre seniorov kultúrno-spoločenské aktivity v obci. Svojou aktivitou inšpiruje aj mladšiu generáciu v obci.

Terénna opatrovateľská služba

Opatrovateľská služba je starostlivosť v domácom prostredí, zatiaľ je to jediná forma terénnych sociálnych služieb v komunite obce pre kategóriu seniorov, Obsah a rozsah ich poskytovania je prevažne zameraný na samotnú a limitovane chápanú opatrovateľskú službu poskytovanú len v časovo úzko vymedzenom rozsahu, ktorý dovoľuje vykonávať len vlastné úkony pomoci a ošetrovateľských činností. Celodenné poskytovanie opatrovateľskej služby v súčasnosti nie je prevádzke pre obyvateľov obce. V prípade potreby službu zabezpečuje Dominik n.o..

Vlastná legislatíva na poskytovanie sociálnej služby v územnom obvode obce Veľká Lehota je vypracovaná a schválená obecným zastupiteľstvom – Interná smernica č. 1/2022.

Presný počet prijímateľov je v závislosti od požiadaviek a potrieb občanov obce. Z časového hľadiska sociálna služba je požadovaná od 2 hodín do 7,5 hodín denne. Organizačne je sociálna služba zabezpečená s opatrovateľmi, ktorí vlastnia certifikát. Finančné podmienky sú zabezpečené z podielových daní obcí.

Neverejný poskytovateľ Dominik n.o., Veľká Lehota 431, 966 41 Veľká Lehota poskytuje aj pobytovú sociálnu službu v zariadení sociálnych služieb.

Tieto služby sú zapísané v Registri poskytovateľov sociálnych služieb Banskobystrického samosprávneho kraja, neverejným poskytovateľom pod reg. č. 209.

Identifikačné údaje a presný rozsah činností neverejného poskytovateľa v územnom obvode obce Veľká Lehota sú uvedené v kapitole č. **9 Súlad poskytovania sociálnych služieb v územnom obvode obce.**

Jedáleň pre dôchodcov – nie je, stravovanie v prípade potreby obecný úrad vie zabezpečiť od registrovaného dodávateľa stravy. Postup a podmienky pri poskytovaní stravovania dôchodcom a zdravotne postihnutým občanom v obci nie sú stanovené Zásadami alebo VZN.

Bezbariérovosť v obci je riešená čiastočne.

Zákomom č. 280/2019 Z. z. sa prijali zmeny a s účinnosťou od 1. 1. 2022 sa upravili podmienky finančnej podpory neverejných poskytovateľov z rozpočtov obcí a vyšších územných celkov pri poskytovaní finančného príspevku na prevádzku poskytovanej sociálnej služby; výška tohto finančného príspevku sa neznižuje o príjem z úhrady ošetrovateľskej starostlivosti na základe verejného zdravotného poistenia a o skutočne dosiahnuté príjmy z platenia úhrad za sociálnu službu poskytovanú neverejným poskytovateľom.

V súčasnosti obec dopláca ekonomicky oprávnené náklady za 1 obyvateľa obce umiestneného v zariadeniach sociálnych služieb u neverejného poskytovateľa sociálnych služieb. Výška doplatku v roku 2022 bola vo výške 1 386 €.

Bezbariérovosť v obci je riešená čiastočne.

Treba vypracovať a vyriešiť nasledovné :

V prípade potreby VZN alebo zásady, ktorým sa určuje postup pri poskytovaní stravovania dôchodcom a zdravotne postihnutým občanom v obci.

V prípade potreby zabezpečiť opatrovateľskú službu.

V prípade potreby zabezpečiť pobytovú sociálnu službu.

V prípade potreby zabezpečiť stravovanie.

Na základe vyhlášky Ministerstva životného prostredia SR č. 532/2002, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o všeobecných technických požiadavkách na výstavbu a o všeobecných technických požiadavkách na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie treba vyriešiť bezbariérovosť v obci.

Priebežne monitorovať potreby seniorov (1x ročne prieskum).

NEZAMESTNANÍ A ZAMESTNANCI S NÍZSKYM VZDELANÍM

Identifikácia problémov

- skupina občanov stratila záujem o prácu a zamestnanie
- chýbajú možnosti zamestnať obyvateľov s nízkym vzdelaním
- chýba systém motivácie a sprevádzania pre rozvoj zamestnanosti – agentúra podporovaného zamestnávania, príležitostných prác, podporovanej práce
- narastá skupina občanov, ktorí nevedia hospodáriť s finančnými prostriedkami
- nie je vybudované prepojenie a presun informácií medzi občanmi, samosprávou odborníkmi, ÚPSVaR

V spolupráci s ÚPSVaR Žarnovica, obec v prípade potreby organizuje verejnoprospešné práce - menšie obecné služby. Vo väčšine prípadov by sa jednalo o najodkázanejšie skupiny občanov. Aktivačné práce sa vykonávajú v súlade so zákonom 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti. Zároveň obec podľa zákona 369/1990 Z.z. o obecnom zriadení má možnosť uzatvárať Dohodu o podmienkach vykonávania menších obecných služieb pre obec s uchádzačmi o zamestnanie, ktorí nespĺňali podmienky na podpísanie dohody s ÚPSVaR. V rámci tejto činnosti podporuje udržiavanie pracovných návykov u osôb, ktoré majú problém uplatniť sa na trhu práce. Dlhodobo nezamestnaní občania sa stavajú čoraz väčším problémom. Najčastejším dôvodom dlhodobého zotrvávania v režime nezamestnanosti je ich nedostatočné alebo minimálne vzdelanie a nízka zručnosť pre potreby trhu práce. Túto skupinu nezamestnaných charakterizuje predčasné ukončenie vzdelania, nevyhovujúca kvalifikácia z pohľadu ponuky voľných pracovných miest, strata pracovných návykov a motivácia pracovať, čím sa stavajú neuplatniteľným na trhu práce. Cieľom zámeru je zlepšenie pracovných návykov, zlepšenie životných podmienok znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie a zotrvanie v pracovnom procese aj po skončení doby poskytovania príspevku. Obec má záujem pomôcť svojim občanom v hmotnej núdzi zamestnať sa. Pre občana je to okrem finančného aj morálne ocenenie, že je užitočný a má možnosť zaradiť sa do kolektívu. Nezanedbateľná je aj možnosť vylepšiť si rodinný rozpočet. U dlhodobo nezamestnaných klesá s časom aj sebavedomie a tým aj schopnosť prezentovať sa pred potenciálnym zamestnávateľom.

Podprogram Aktivačné služby – Malé obecné služby sa týka aktivít v obci, údržbu verejných priestranstiev, obecných budov, zberu separovaného odpadu v obci, prostredníctvom nezamestnaných občanov pracujúcich v obci v rámci aktivačných prác a zamestnaných v spolupráci s úradom práce. Momentálne táto činnosť na základe § 10 a 12 je v prevádzke celkovo s 5 obyvateľmi obce. Financie v prípade potreby sú zabezpečené z ÚPSVaR Žarnovica.

Proces poklesu nezamestnanosti sa snaží ÚPSVaR podporovať organizovaním rekvalifikačných kurzov, tak aby spĺňali požiadavky budúcich zamestnávateľov a zároveň uchádzačov o zamestnanie, ale aj zamestnávateľov motivovať prostredníctvom aktívnych opatrení na trhu práce – zákon o službách zamestnanosti č. 5/2004 Z.z..

Treba vypracovať a vyriešiť nasledovné :

Pomoc pri rekvalifikácii dlhodobo nezamestnaných.

DETI, MLÁDEŽ A RODINY V RIZIKU SOCIÁLNEHO VYLÚČENIA

Identifikácia problému

- chýba vyhľadávacia činnosť sociálne slabších rodín s deťmi, ktoré potrebujú pomoc
- deti zo sociálne slabších rodín majú stravovacie problémy
- nevhodné trávenie voľného času
- rodiny s deťmi sú často na hranici životného minima
- chýba miestna legislatíva

Mládež v obci je organizovaná, infraštruktúra na zabezpečenie činnosti voľného času sa nachádza v kultúrnom dome v spolupráci s obecným úradom, ihrisko a príroda okolo obce. V obci je možnosť športového vyžitia mládeže na úrovni.

Hlavnou úlohou kultúrneho centra v obci Veľká Lehota je udržiavať, podporovať a rozvíjať kultúrne a duchovné hodnoty, starať sa o národné kultúrne dedičstvo, rozvíjať miestne a celonárodné hodnoty a tradície, podieľať sa na vytváraní nových, podporovať a rozvíjať na dobrovoľnej báze tvorivé záujmovo-umelecké, vzdelávacie a voľno časové aktivity jednotlivcov i rôznych skupín obyvateľstva.

Výborná je vzájomná spolupráca obecného úradu Veľká Lehota so školami. Deti sa aktívne zapájajú do podujatí organizovaných obcou, napr. pre dôchodcov, pre matky na Deň matiek, rôzne slávnosti.... Sú pre nich organizované fašiangový karneval, Deň detí, Mikuláš ...

Obec nemá vypracovanú vlastnú legislatívu na podporu detí zo sociálne slabších rodín. Zásady poskytovania finančnej podpory pri stravovaní sociálne odkázaných detí v školskej jedálni v prípade potreby je riešené s prostredníctvom ÚPSVaR. V školskom roku 2022/2023 sa poskytuje dotácia pre školopovinné deti v materskej škole a žiakom v hmotnej núdzi na podporu výchovy k stravovacím návykom dieťaťa ohrozeného sociálnym vylúčením. V prípade potreby podporu zabezpečuje vzdelávacie zariadenie, ktoré navštevujú deti z obce. Výška podpory od 1.9.2021 je 1,30 € na stravníka denne.

Obec má vypracované zásady poskytovania finančnej podpory pri narodení dieťaťa – Interná smernica č. 1/2020.

Obec neposkytuje príspevok dobrým študentom. Na konci školského roka najlepší žiaci sú odmenení vecnými darmi v škole.

Sociálne služby vo vzťahu k predmetnej cieľovej skupine je potrebné prioritne orientovať na ohrozené rodiny, rodiny v kríze a mladých ľudí.

Ohrozená rodina - rodina, ktorá sa ocitla pod vplyvom vonkajších a vnútorných faktorov, ktoré ju ohrozujú. Najčastejšie ide o:

- neadekvátne rodičovské postoje, hodnoty, vzory a zručností
- strata bývania, resp. rodina žije len v sociálnej ubytovni a nedisponuje priestormi vhodnými na bývanie
- užívanie alkoholu alebo iných návykových látok
- náhle životné zmeny alebo iné stresové situácie
- upadanie prostredia, v ktorom rodina žije
- chudoba, sociálne vylúčenie

Pri ohrozenej rodine sa nemuselo nevyhnutne vyskytnúť problémové - neželané správanie, ktoré by priamo ohrozilo dieťa či iného člena rodiny.

Dlhodobým neriešením krízovej situácie dochádza k rozkladu rodiny, v konečnom dôsledku až odlúčenie detí od rodičov na základe rozhodnutia súdu.

Obec v súčasnosti má 1 dieťa umiestnené v náhradnej rodinnej starostlivosti. V reedukačnom zariadení a ani v detskom domove nie sú deti z obce. Obec nemá vypracovanú vlastnú legislatívu ohľadne sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately na sanáciu krízovej situácií v rodine a na ochranu práv a právom chránených záujmov detí.

Obec poskytuje pomoc v naliehavých prípadoch, ak je život dieťaťa ohrozený, alebo je ohrozený jeho psychosomatický vývoj. V zmysle zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kurately, ktorý dal obciam a mestám nové kompetencie a povinnosti, je potrebné sa zaoberať predchádzaním patologických javov. Úlohou obce je ochrana detí pred týraním, zneužívaním a zanedbaním výchovy a výživy zo strany rodičov.

S nárastom počtu detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami rastie aj záujem rodičov integrovať svoje deti do bežných škôl a pre uľahčenie tohto procesu využívať aj podporu asistenta na vyučovaní. Z výsledkov prieskumu, ktorý uskutočnilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR (MŠVVaŠ SR) v roku 2015 vyplynulo, že učitelia i riaditelia škôl vidia najväčší prínos asistenta učiteľa v tom, že individuálnym prístupom pomáha v rámci výchovno-vzdelávacieho procesu žiakom, ktorí majú špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby. Tým pádom môžu byť aj žiaci s takýmito potrebami integrovaní do bežnej školy a môžu sa vzdelávať v hlavnom prúde vzdelávacieho procesu. Asistent učiteľa s pomocou špeciálneho pedagóga a školského psychológa pomáha skvalitňovať vyučovací proces žiaka so zdravotným znevýhodnením alebo s nadaním.

V súčasnosti vo výchovno-vzdelávacom procese integrácia detí a žiakov z obce Veľká Lehota prebieha s pomocou asistenta učiteľa pre deti so zdravotným znevýhodnením.

Treba vypracovať a schváliť:

V prípade potreby VZN, ktorým sa určuje postup na vykonávanie opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

V prípade potreby upozorniť vzdelávacie zariadenie na zabezpečenie asistenta pre skvalitnenia vyučovacieho procesu pre deti so zdravotným znevýhodnením alebo, sociálne znevýhodneného prostredia alebo s nadaním z obce Veľká Lehota.

V prípade potreby zabezpečiť financie na školské potreby pre deti v hmotnej núdzi.

V prípade potreby upozorniť vzdelávacie zariadenie na zabezpečenie dotácie z ÚPSVaR na podporu výchovy k stravovacím návykom dieťaťa ohrozeného sociálnym vylúčením z obce Veľká Lehota.

Priebežne monitorovať potreby rodín v riziku sociálneho vylúčenia (1x ročne prieskum).

ZDRAVOTNE POSTIHNUTÍ

Identifikácia problému

- chýba vyhľadávacia činnosť občanov so zdravotnými problémami, ŤZP
- je málo informácií o poskytovateľoch sociálnych služieb
- nie je vybudované prepojenie a presun informácií medzi občanmi, samosprávou
- chýba možnosť zamestnať zdravotne postihnuté osoby
- nie je vyriešená bezbariérovosť v obci

Skupina občanov, ktorej sociálne problémy vznikajú ako následok ich zdravotného postihnutia, ktoré sú buď vrodené alebo získané úrazom, či chorobou počas ontogenézy.

Z kritériálneho hľadiska charakteru postihnutia rozdeľujeme občanov so zdravotným postihnutím do 5 základných kategórií:

- mentálne a psychické postihnutia
- zmyslové postihnutia
- postihnutia pohybového aparátu
- kombinované postihnutia
- ostatné postihnutia (mnohé majú charakter civilizačných ochorení)

Každá z uvedených kategórií postihnutí má rozdielne dopady na sociálne následky postihnutia a tým aj na špecifické potreby a formy pomoci spoločnosti pri ich uspokojovaní. Zákon o sociálnych službách venuje dostatočný priestor v oblasti poskytovania sociálnych služieb čo sa týka sortimentu ich druhov ako aj foriem poskytovania.

Mimo oblasť sociálnych služieb je najdôležitejším právnym predpisom v novej legislatíve podpora sociálneho začlenenia fyzických osôb s ťažkým zdravotným postihnutím do spoločnosti. V spolupráci s ÚPSVaR je možnosť vytvorenia chránenej dielni pre zamestnanie zdravotne postihnutej osoby. Zároveň je potrebné zvyšovanie informovanosti o možnosti zamestnávania sociálne vylúčených občanov v podnikateľskom sektore.

V obci nie je registrovaná miestna organizácia postihnutých osôb. Kvôli adresnosti pri riešení problémov zdravotne postihnutých, bolo by vhodné založiť miestnu organizáciu v obci.

Obec neprispieva na čiastočnú úhradu nákladov stravy pre seniorov a zdravotne postihnutých. Postup a podmienky pri poskytovaní stravovania dôchodcom a zdravotne postihnutým občanom v obci nie sú upravené Zásadami alebo VZN.

Bezbariérovosť v obci je riešená čiastočne.

Treba vypracovať a vyriešiť nasledovné:

V prípade potreby VZN alebo zásady, ktorým sa určuje postup pri poskytovaní stravovania dôchodcom a zdravotne postihnutým občanom v obci.

Preskúmať možnosť založenia miestnej organizácie zdravotne postihnutých osôb.

Na základe vyhlášky Ministerstva životného prostredia SR č. 532/2002, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o všeobecných technických požiadavkách na výstavbu a o všeobecných technických požiadavkách na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie treba vyriešiť bezbariérovosť v obci.

Priebežne monitorovať potreby zdravotne postihnutých (1x ročne prieskum).

OBČANIA SO SOCIÁLNYMI A SPOLOČENSKÝMI PROBLÉMAMI

Identifikácia problému

- chýba vyhľadávacia činnosť občanov odkázaných na pomoc
- chýbajú preventívne sociálne opatrenia a financie
- narastá skupina občanov, ktorí nevedia hospodáriť s finančnými prostriedkami
- skupina občanov stratila záujem o prácu a zamestnanie
- násilie v rodinách spojené so závislosťou na alkohole
- pasivita občanov riešiť veci verejné
- vandalizmus, násilie, drogové závislosti, alkohol

Svojím zložením ide o najrôznorodejšiu sociálnu skupinu, preto aj potreby, prístupy, formy a nástroje sociálnej pomoci vo vzťahu k tejto sociálnej skupine sú veľmi rôznorodé. K tejto sociálnej skupine zaraďujeme:

- občanov bez prístrešia
- občania prepustení z výkonu trestu odňatia slobody a ústavu na výkon väzby
- dlhodobo nezamestnaní občania
- občania spoločensky neprispôsobiví
- závislí občania
- rómska komunita

Vzhľadom k rôznorodosti skupiny a neexistencii štatistických údajov v požadovanej štruktúre a skladbe je možné počet skupín a zvlášť v niektorých jej kategórii len odhadnúť. Kategória, ktorá z tejto cieľovej skupiny potenciálnych klientov si vyžaduje osobitnú pozornosť, analýzu a prístup. Táto skupina ľudí patrí medzi najviac ohrozené sociálnou inklúziou. Ich sociálna situácia už dlhodobo determinuje vysoká miera nezamestnanosti, najmä dlhodobej, závislosť na dávkach sociálneho systému, nízka úroveň vzdelania a bývania, nezodpovedný prístup k životu a požívanie návykových látok vo zvýšenej miere. Treba podotknúť, že dlhodobé sociálne dávky a príspevky udržiavajú ľudí v pasivite, nevlývajú na ľudí motivačne, aby zmenili svoju sociálnu a životnú situáciu.

Obec v rámci svojich finančných možností podporuje ich začlenenie do spoločnosti. Ak vezmeme prevenciu ako celok od sekundárnej po primárnu, ako predchádzanie vzniku nežiaducich spoločenských situácií včasným odstraňovaním ich príčin, tak zameranie sociálnej prevencie by malo byť najvyšším princípom predchádzania patologických javov a krízovým situáciám rodinách. Treba zvážiť možnosť vytvorenia osobitného príjemcu dávky v hmotnej núdzi aby sa dávky sociálneho systému využívali na ten účel, na ktorý sú poskytované štátom. Vyhľadávanie, nápravné a rehabilitačné postupy na dosiahnutie pozitívnej zmeny spadajú pod kompetencie samosprávy, aby mohli v súčasnosti s rodinou zabezpečiť základné životné podmienky. Na to, ale v samospráve často nie je dostatok vzdelaných a odborne fundovaných sociálnych pracovníkov a problém je aj v nízkej výkonnosti ekonomiky, ktorá nedokáže zabezpečiť dostatok finančných prostriedkov na sociálnu prevenciu. Počet osôb sociálne odkázaných a dôchodcovia s nízkymi príjmami v obci je okolo 150, pre ktorých obec v roku 2012 zabezpečila potravinovú pomoc.

Rómska komunita žije integrovane a preto nie sú potrebné sociálne služby pre MRK.

Treba vypracovať a vyriešiť nasledovné:

V prípade aktuálnosti vybaviť potravinovú pomoc pre sociálne odkázaných a dôchodcom s nízkymi príjmami.

Priebežne monitorovať potreby obyvateľov sociálne odkázaných (1x ročne prieskum).

4. Analýza požiadaviek prijímateľov sociálnych služieb

Obec Veľká Lehota v budúcnosti počíta s nárastom počtu obyvateľov v kategórii predproduktívneho len v prípade celkového nárastu počtu obyvateľstva. Je potrebné počítať s celoslovenskou tendenciou starnutia populácie a čoraz väčšími požiadavkami na sociálne služby najmä pre občanov v poproduktívnom veku. Štatistické údaje nám ukazujú, že počet ľudí poproduktívneho veku narastá. Z toho vyplýva, že jedine nárast počtu obyvateľstva o mladé rodiny môže udržiavať index starnutia/IS/ v želateľných medziach.

Podľa údajov ŠÚ SR máme k dispozícii tieto údaje:

Počet obyvateľov	predprod. vek/%	produktívny vek/%	poproduk. vek/%	IS
2001/ 1 308	224/17,13%	740/56,57%	344/26,30%	153,57
2011/ 1 191	158/13,27%	701/58,86%	332/27,87%	210,13
2021/ 1 069	131/12,25%	646/60,43%	292/27,32%	222,90

Zdroj: sodb.infostat.sk

Základné sociálne služby podľa potrieb obyvateľov obce sú zabezpečené. Podľa prieskumu potrieb a požiadaviek s ohľadom na budúce potreby by bolo vhodné sa orientovať na:

- rozšírenie formy sociálnych služieb podľa konkrétnych požiadaviek na zabezpečenie:
 - a, poskytovanie sociálnej služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia,
 - b, nepriaznivého zdravotného stavu,
 - c, dovŕšenia dôchodkového veku,
 - d, terénnej sociálnej služby
- rozšírenie bytovej výstavby – podpora opráv existujúcich obydlí,
- vyriešiť bezbariérovosť v obci
- zabezpečenie poskytovania sociálnej služby v zariadení
- vypracovať a schváliť chýbajúcu miestnu legislatívu v oblasti sociálnych služieb
- zabezpečiť možnosť stravovania odkázaných osôb
- zabezpečenie opatrovateľskej služby
- podpora vytvorenia zariadenia sociálnych služieb pre potreby obce a regiónu
- v prípade potreby zabezpečiť poskytovanie sociálnych služieb potrebných pre obec
- v prípade potreby zabezpečiť asistenta pre skvalitnenia vyučovacieho procesu pre deti so zdravotným znevýhodnením
- v prípade potreby zabezpečiť dotácie na podporu výchovy k stravovacím návykom dieťaťa ohrozeného sociálnym vylúčením

4.1. SWOT analýza v sociálnej oblasti

Silné stránky:

- právo na poskytnutie sociálnych služieb je zaručené rovnako všetkým občanom
- záujem komunity obce a jej oficiálnych zložiek o rozvoj sociálnej oblasti
- vlastná legislatívna činnosť samosprávnych orgánov umožňujúca úpravu niektorých oblastí sociálnych služieb podľa špecifických potrieb a podmienok komunity
- pokoj vidieckeho prostredia
- blízkosť turisticky atraktívneho miesta
- existencia pedagogického dozoru v obci
- dobrá spolupráca obecného úradu so školami
- asistent učiteľa v školskej výchove
- existencia infraštruktúry na voľnočasové aktivity
- udržiavané staré zvyky a tradície obce
- aktívne spoločenské organizácie
- nízka nezamestnanosť
- aktívna miestna organizácia seniorov
- skúsenosti so zabezpečením sociálnych služieb
- existencia zdravotnej infraštruktúry
- zabezpečené stravovanie

Slabé stránky:

- nedostatočne zabezpečená kontinuita sociálnej a zdravotnej starostlivosti pri dlhodobej odkázanosti na pomoc inej osoby
- nepostačujúci počet kvalifikovaných zamestnancov, ktorí zabezpečujú poskytovanie sociálnych služieb
- nedostatočná podpora tvorby pracovných miest pre uchádzačov o zamestnanie v oblasti sociálnych služieb
- migrácia kvalifikovanej pracovnej sily za prácou do zahraničia
- nedostatok finančných prostriedkov na rozširovanie rozsahu a druhu sociálnych služieb
- migrácia mladej generácie
- nie je vyriešená bezbariérovosť v obci
- chýba miestna legislatíva
- absencia miestnej organizácie zdravotne postihnutých
- nepriaznivé smerovanie indexu starnutia
- chýba komisia pre veci sociálne

Príležitosti:

- zvyšovanie zodpovednosti obce za riešenie lokálnych problémov
- cielenie opatrení podľa miestnych potrieb
- rozvoj svojpomocného riešenia miestnych problémov
- rozširovanie spolupráce samosprávy a regionálnych združení obcí
- práca s verejnosťou za účelom zvyšovania zodpovednosti a aktívnej účasti pri riešení životných situácií
- podpora a rozvoj dobrovoľníctva
- vzdelanie a rekvalifikácie dospelých občanov použiteľných pre trh práce
- preventívne programy pre občanov so závislosťami
- v prípade potreby založenie komisie pre veci sociálne
- v prípade potreby zabezpečiť financie na školské potreby pre deti v hmotnej núdzi.
- prípade potreby zabezpečiť dotáciu z ÚPSVaR pri stravovaní sociálne odkázaných detí v školskej jedálni
- v prípade potreby zabezpečiť asistenta pre skvalitnenia vyučovacieho procesu pre deti so zdravotným znevýhodnením, zo sociálne znevýhodneného prostredia alebo s nadaním.

Ohrozenia:

- z dôvodu zvyšovania nákladovosti služieb riziko zvyšovania úhrad a riziko znižovania kvality
- možný odliv kvalifikovaných odborníkov zo sociálnej sféry do iných odvetví
- nefunkčnosť systému sociálnych služieb z dôvodu nedostatočného realizovania kompetencií
- nárast počtu sociálnych kategórií občanov vyžadujúcich sociálne služby
- nedostatok finančných prostriedkov na samosprávnej úrovni na výkon kompetencií obce, v tom aj na zabezpečenie sociálnych služieb.
- postoje a predsudky zo strany zamestnávateľov pri poskytovaní pracovných príležitostí znevýhodneným sociálnym skupinám komunity
- nízke príjmy seniorov im neumožnia platiť za služby
- neisté finančné zabezpečenie už prebiehajúcich aktivít
- hospodárska kríza
- zvyšovanie segregácie a chudoby
- financovanie neverejných poskytovateľov sociálnych služieb

Vyhodnotenie pôsobiacich faktorov je zrejmé, že existuje nerovnováha v pomere rozsahu silných stránok k prvkom a javom, ktoré pôsobia ako slabé stánky. Počet a hlavne pôsobenia slabých stránok je prevažne nad silnými. Z uvedeného vyplýva, že v prípade ak by tento stav v spoločnosti pretrvával a neriešil by sa, mohli by nastať negatívne javy ako:

- vznik a narastanie sociálneho napätia v komunite obce
- pokles súčasnej úrovne úž poskytovaných sociálnych služieb
- pokles alebo strata dôvery v oficiálne orgány obce a ich schopnosť riešiť problémy v sociálnej oblasti ...

5. Určenie cieľov a priorít rozvoja sociálnych služieb

Na dosiahnutie tohto cieľa využívať koordinovaný postup všetkých poskytovateľov sociálnych služieb v obci, s efektívnym využitím ich súčasných personálnych a finančných kapacít a so zameraním sa na získanie všetkých dostupných finančných zdrojov, vrátane prehodnotenia priorít obecného rozpočtu smerom k navýšeniu v oblasti sociálnych služieb.

5.1. Priority rozvoja sociálnych služieb v obci Veľká Lehota

Priorita č. 1	Terénna opatrovateľská služba	
AKTIVITY	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zabezpečenie sociálnej služby pre obyvateľov so zreteľom na ich zotrvanie v domácom prostredí ➤ Aktivity smerujú k skvalitneniu životnej úrovne, k vytvoreniu podmienok pre plnohodnotný spoločenský a kultúrny rozvoj cieľovej skupiny a na zlepšenie medziľudských vzťahov. 	
ČASOVÝ HORIZONT REALIZÁCIE OPATRENIA	2023 – 2030	
REALIZÁTOR	Zodpovedná osoba	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Obec Veľká Lehota ➤ Banskobystrický samosprávny kraj ➤ Registrovaný subjekt 		
Kvantifikácia potrebnej kapacity sociálnych služieb		
<ol style="list-style-type: none"> 1) V prípade nárastu počtu prijímateľov sociálnej služby bude potrebné navýšiť počet opatrovateliek v závislosti od potrieb prijímateľov resp. rozsahu ich odkázanosti. 2) V prípade nulového nárastu prijímateľov sociálnej služby bude aj nulový nárast opatrovateliek 		
Priorita č. 2	Sociálna služba v zariadení	
AKTIVITY	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zabezpečenie pobytovej sociálnej služby v registrovanom zariadení na VÚC 	
ČASOVÝ HORIZONT REALIZÁCIE OPATRENIA	2023 – 2030	
REALIZÁTORI/PARTNERI	Zodpovedná osoba	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Obec Veľká Lehota ➤ Banskobystrický samosprávny kraj ➤ Registrovaný subjekt 		

Kvantifikácia potrebnej kapacity

Nakoľko obec Veľká Lehota nedokáže predikovať ročný prírastok záujmu o pobytovú formu sociálnej služby u verejného resp. neverejného poskytovateľa sociálnej služby, bude postupovať špecifickým spôsobom u každého občana individuálne s akcentom na uspokojenie jeho potrieb a požiadaviek.

Priorita č. 3	Stravovanie starších a odkázaných osôb, vrátane detí
----------------------	--

AKTIVITY	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zabezpečenie možnosti stravovania ➤ Zabezpečenie finančnej podpory stravovania ➤ Zabezpečenie potravinovej pomoci
-----------------	---

ČASOVÝ HORIZONT REALIZÁCIE OPATRENIA	2023 – 2030
---	-------------

REALIZÁTORI/PARTNERI	Zodpovedná osoba
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Obec Veľká Lehota ➤ Registrovaný subjekt ➤ ÚPSVaR Žarnovica 	

Kvantifikácia potrebnej kapacity

Väčšina občanov obce Veľká Lehota v prípade potreby stravu odoberá od registrovaného dodávateľa stravy, v prípade zvýšeného záujmu o túto prioritu č.3 bude obec Veľká Lehota postupovať špecifickým spôsobom s prihliadnutím na požiadavky občanov.

Priorita č. 4	Integrácia detí vo výchovno–vzdelávacom procese
----------------------	---

AKTIVITY	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Individuálny prístup pri integrácii detí vo vyučovacom procese so zdravotným znevýhodnením, zo sociálne znevýhodneného prostredia alebo s nadaním ➤ Zabezpečenie asistenta učiteľa
-----------------	---

ČASOVÝ HORIZONT REALIZÁCIE OPATRENIA	2023 – 2030
---	-------------

REALIZÁTORI/PARTNERI	Zodpovedná osoba
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Obec Veľká Lehota ➤ ZŠ a MŠ 	

Kvantifikácia potrebnej kapacity

Nakoľko obec Veľká Lehota nedokáže predikovať ročný prírastok záujmu o prioritu č.4, bude postupovať špecifickým spôsobom individuálne u každého dieťaťa so špeciálnymi výchovno – vzdelávacími potrebami.

Priorita č. 5	Spoločensky neprispôsobivé osoby
----------------------	----------------------------------

AKTIVITY	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Osobitný príjemca dávky ➤ Začlenenie spoločensky neprispôsobivých osôb do spoločenského života
-----------------	---

ČASOVÝ HORIZONT REALIZÁCIE OPATRENIA	2023 – 2030
---	-------------

REALIZÁTORI/PARTNERI	Zodpovedná osoba
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Obec Veľká Lehota ➤ ÚPSVaR Žarnovica 	

Kvantifikácia potrebnej kapacity

Nakoľko obec Veľká Lehota nedokáže predpokladať ročný prírastok záujmu o uvedenú prioritu č.5, bude postupovať špecifickým spôsobom individuálne u každého občana s akcentom na uspokojenie jeho potrieb a požiadaviek.

Priorita č. 6	Nezamestnaní
AKTIVITY	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Pracovné návyky ➤ Spolupráca s ÚPSVaR pri hľadaní zamestnania ➤ Pomoc pri requalifikácii
ČASOVÝ HORIZONT REALIZÁCIE OPATRENIA	2023 – 2030
REALIZÁTORI/PARTNERI	Zodpovedná osoba
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Obec Veľká Lehota ➤ ÚPSVaR Žarnovica 	

Kvantifikácia potrebnej kapacity

Nakoľko obec Veľká Lehota nedokáže predpokladať ročný prírastok záujmu o uvedenú prioritu č.6, bude postupovať špecifickým spôsobom individuálne u každého občana s využitím ponuky projektovej spolupráce ÚPSVaR Žarnovica.

Priorita č. 7	Vybudovanie bezbariérovosti v obci
AKTIVITY	<p>Predinvestičná fáza:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Spracovanie výkresovej dokumentácie (pre územné konanie, pre stavebné povolenie) ➤ Vydanie stavebného povolenia <p>Investičná fáza:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Získanie zdrojov financovania ➤ Verejné obstarávanie podľa zákona č. 343/2015 o ver. obstarávaní ➤ Realizácia
ČASOVÝ HORIZONT REALIZÁCIE OPATRENIA	2023 – 2030
REALIZÁTORI/PARTNERI	ZDROJE FINANCOVANIA
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Obec Veľká Lehota ➤ MO Zdravotne postihnutých osôb ➤ MPSVaR ➤ Banskobystrický samosprávny kraj 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ dotácie z MPSVaR ➤ výťažok z lotérie ➤ vlastné zdroje pre kofinancovanie
Zodpovedná osoba	

Kvantifikácia potrebnej kapacity

Nakoľko obec Veľká Lehota nedokáže predpokladať ročný prírastok záujmu o uvedenú prioritu č.7, pri prípadnej rekonštrukcii objektov v majetku obce Veľká Lehota a na základe požiadaviek občanov bude postupovať špecifickým spôsobom.

Priorita č. 8	Legislatíva, Registrácia nových sociálnych služieb
AKTIVITY	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Vypracovanie a schválenie VZN a zásady finančnej podpory v oblasti sociálnych služieb ➤ Novelizácia ➤ Registrácia sociálnych služieb na VÚC – podľa potreby
ČASOVÝ HORIZONT REALIZÁCIE OPATRENIA	2023 – 2030
REALIZÁTORI/PARTNERI	Zodpovedná osoba
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Obec Veľká Lehota ➤ Banskobystrický samosprávny kraj 	

Kvantifikácia potrebnej kapacity sociálnych služieb

Nakoľko obec Veľká Lehota nedokáže predpokladať ročný prírastok záujmu o nový druh sociálnej služby v obci. V budúcnosti bude prihliadať na požiadavky občanov a potrebnú sociálnu službu zaregistruje na VUC.

Priorita č. 9	Bytová výstavba a podpora obnovy bytového fondu	
AKTIVITY	<p>Predinvestičná fáza:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Vysporiadanie vlastníckych vzťahov ➤ Spracovanie výkresovej dokumentácie (pre územné konanie, pre stavebné povolenie) ➤ Vydanie stavebného povolenia <p>Investičná fáza:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Získanie zdrojov financovania ➤ Verejné obstarávanie podľa zákona č. 343/2015 o ver. obstarávaní ➤ Realizácia ➤ Kolaudácia <p>Fáza po realizácii:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Kvalitné sociálne prostredie 	
ČASOVÝ HORIZONT REALIZÁCIE OPATRENIA	2023 – 2030	
REALIZÁTORI/PARTNERI	ZDROJE FINANCOVANIA	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Obec Veľká Lehota ➤ Štátny fond ➤ Obyvatelia obce 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dotácie ➤ vlastné zdroje 	
Zodpovedná osoba		
Kvantifikácia potrebnej kapacity		
<p>Nakoľko obec Veľká Lehota nedokáže predpokladať ročný prírastok záujmu o uvedenú prioritu č.9, bude postupovať špecifickým spôsobom individuálne u každého občana s rešpektovaním jeho potrieb a požiadaviek.</p>		
Priorita č. 10	Vybudovanie cyklotrasy	
AKTIVITY	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zabezpečenie aktívneho športového vyžitia seniorov a mládeže ➤ Rehabilitácia zdravotne postihnutých ➤ Bezpečný presun obyvateľstva 	
ČASOVÝ HORIZONT REALIZÁCIE OPATRENIA	2023 – 2030	
REALIZÁTORI/PARTNERI	ZDROJE FINANCOVANIA	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Obec Veľká Lehota ➤ Ministerstvo financií a PSVaR ➤ Banskobystrický samosprávny kraj ➤ MO zdravotne postihnutých osôb 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dotácie ➤ vlastné zdroje pre kofinancovanie 	
Zodpovedná osoba		
Kvantifikácia potrebnej kapacity		
<p>Nakoľko obec Veľká Lehota nedokáže predpokladať ročný prírastok záujmu o uvedenú prioritu č.10, bude postupovať špecifickým spôsobom individuálne u každého občana s rešpektovaním jeho požiadaviek.</p>		
Priorita č. 11	Vytvorenie zariadenia sociálnych služieb a podpora poskytovania sociálnej služby pre potreby obce	
AKTIVITY	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Spolupráca ➤ Podpora ➤ Zabezpečenie sociálnej služby pre obyvateľov so zreteľom na ich zotrvanie v domácom prostredí 	
ČASOVÝ HORIZONT REALIZÁCIE OPATRENIA	2023 – 2030	
REALIZÁTORI/PARTNERI	Zodpovedná osoba	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Registrovaný subjekt ➤ Obec Veľká Lehota ➤ Banskobystrický samosprávny kraj 		
Kvantifikácia potrebnej kapacity		
<p>Nakoľko obec Veľká Lehota nedokáže predikovať ročný prírastok záujmu o uvedenú prioritu č.11, bude postupovať špecifickým spôsobom podľa nárastu potrieb a záujmu občanov obce Veľká Lehota.</p>		

6. Časový plán realizácie koncepcie rozvoja sociálnych služieb

Komunitný plán sociálnych služieb obce Veľká Lehota úzko participuje na PHSR obce Veľká Lehota. Čiastkovým cieľom je vytvoriť podmienky pre skvalitnenie spoločenského života v obci.

Nakoľko finančné možnosti obce v súčasnom programovom rozpočte sú ohraničené je potrebné túto požiadavku zahrnúť do programového rozpočtu na roky 2023 – 2025 (podľa komunitného plánu na roky 2023 – 2030). Určite nie je v možnostiach obce realizovať tento zámer len z vlastných zdrojov. Zámerom môže byť vypracovaný projekt s využitím viac zdrojového financovania. Na jednotlivé priority rozvoja sociálnych služieb stanoví Obecné zastupiteľstvo obce Veľká Lehota zodpovedné osoby a časový horizont realizácie podľa aktuálnosti, t.j. ako je to uvedené v predošlej kapitole „**Priority rozvoja sociálnych služieb obce...**“ v časti „**Časový horizont realizácie opatrenia**“.

6.1. Finančné podmienky obce na poskytovanie sociálnej služby

t.j. určenie finančných zdrojov z rozpočtu obce, rozpočtu vyššieho územného celku a rozpočtu verejného poskytovateľa sociálnej služby na spolufinancovanie potrebnej kapacity jednotlivých druhov sociálnych služieb, foriem sociálnych služieb, a ak ide o sociálnu službu v zariadení, potrebného počtu miest v jednotlivých druhoch zariadení, v jednotlivých rokoch v členení na existujúcu kapacitu podľa konkrétnych poskytovateľov sociálnych služieb a kvantifikovanú potrebu navýšenia kapacity.

Obecné zastupiteľstvo upravuje a schvaľuje výdavky na zabezpečenie poskytovania sociálnych služieb v územnom obvode obce Veľká Lehota podľa potreby. Rozpočet na rok 2023 je vo výške 1 900 €.

Obec Veľká Lehota v súčasnosti neposkytuje a ani nezabezpečuje poskytovanie sociálnej služby v zariadení sociálnych služieb. V prípade aktuálnosti časť „**Finančné podmienky**“, doplní dodatkom Komunitného plánu sociálnych služieb obce Veľká Lehota.

Zákonom č. 280/2019 Z. z. sa prijali zmeny a s účinnosťou od 1. 1. 2022 sa upravili podmienky finančnej podpory neverejných poskytovateľov z rozpočtov obcí a vyšších územných celkov pri poskytovaní finančného príspevku na prevádzku poskytovanej sociálnej služby; výška tohto finančného príspevku sa neznižuje o príjem z úhrady ošetrovateľskej starostlivosti na základe verejného zdravotného poistenia a o skutočne dosiahnuté príjmy z platenia úhrad za sociálnu službu poskytovanú neverejným poskytovateľom.

V súčasnosti obec nedopláca ekonomicky oprávnené náklady za obyvateľov obce umiestnených v zariadeniach sociálnych služieb u neverejného poskytovateľa sociálnych služieb.

7. Spôsob vyhodnocovania koncepcie rozvoja sociálnych služieb

Tento plán budú predstavitelia samosprávy a poverené osoby obecným zastupiteľstvom priebežne monitorovať, zodpovedne posudzovať a vytvárať aj jeho finančné zabezpečenie, je záväzným pre tvorbu rozpočtu obce a jeho aktivity sú premietnuté do rozpočtu obce. Komunitný plán sociálnych služieb obce je rozvojový usmerňujúci dokument pre všetky subjekty existujúce, či majúce aktivity na území obce, ktoré chcú realizovať činnosti sociálneho rozvojového charakteru (podnikateľské subjekty, odborné organizácie, štátne orgány, mimovládny sektor) a je základným podkladom pre tvorbu sociálnych projektov.

Časový horizont vyhodnocovania komunitného plánu:

Obecné zastupiteľstvo obce Veľká Lehota minimálne 1x ročne prerokuje Správu o sociálnej situácii v obci a podľa zistených skutočností bude aplikovať zistené požiadavky a návrhy do komunitného plánu obce. Na rokovanie zastupiteľstva bude predložená správa o plnení úloh Komunitného plánu sociálnych služieb, aktuálnej situácii a aktualizácii úloh obce v oblasti sociálnych služieb na budúce obdobie.

Za implementáciu, aktualizáciu a komunikáciu Komunitného plánu sociálnych služieb obce sú zodpovedné volené a výkonné orgány samosprávy obce.

8. Podmienky a spôsob zmeny a aktualizácie komunitného plánu sociálnych služieb

Významnú úlohu v procese komunitného plánovania zohrávajú najmä miestni obyvatelia. Od nich sa očakáva, že vyjadria svoje požiadavky vo sfére poskytovania sociálnych služieb, a teda aj pri aktualizácii komunitného plánovania.

Účasť pri aktualizácii komunitnom plánovaní:

- písomné návrhy občanov – preberá poverený pracovník za sociálnu oblasť
- ústne návrhy občanov – na obecnom úrade sa vyhotoví úradný záznam o predložennom návrhu, ktorý predkladateľ potvrdí svojim podpisom
- účasť obyvateľov obce na verejnom zhromaždení.

Komunitný plán možno meniť:

- ak sa zmenia priority
- získanie finančných prostriedkov na konkrétne potreby
- nové návrhy na poskytovanie sociálnych služieb
- po uplynutí plánovaného obdobia.

9. Súlad poskytovania sociálnych služieb v územnom obvode obce

V súčasnosti obec Veľká Lehota neposkytuje, nezabezpečuje a ani nemá registrovanú sociálnu službu v Registri poskytovateľov sociálnych služieb Banskobystrického samosprávneho kraja.

Obec v prípade potreby podporuje:

- poskytovanie sociálnych služieb s verejnými a neverejnými poskytovateľmi pre potreby obce na základe zmluvy s poskytovateľom.

Zoznam poskytovateľov sociálnych služieb v územnom obvode obce Veľká Lehota:

Neverejný poskytovateľ – Dominik, n.o., Veľká Lehota 431, 966 41 Veľká Lehota, IČO:37954318, reg. č. BBSK 209

§ 41 Opatrovateľská služba

§ 35 Zariadenie pre seniorov, kapacita pre 29 klientov, prevádzka Veľká Lehota 431

§ 35 Zariadenie pre seniorov, kapacita pre 12 klientov, prevádzka Veľká Lehota 440

§ 38 Domov sociálnych služieb, kapacita pre 7 klientov, prevádzka Veľká Lehota 431

§ 39 Špecializované zariadenie, kapacita pre 18 klientov, prevádzka Veľká Lehota 440

Poskytované sociálne služby sú zapísané v Registri poskytovateľov sociálnych služieb Banskobystrického samosprávneho kraja, neziskovou organizáciou Dominik, n.o. a v prípade potreby je v súlade s potrebami a záujmom cieľových skupín v komunite obce Veľká Lehota, ako aj s Komunitným plánom sociálnych služieb obce Veľká Lehota.

Obec Veľká Lehota v prípade potreby vydáva poskytovateľovi sociálnej služby uvedenej v § 25, § 35, § 36 a 40 na jeho žiadosť bezplatne písomné vyjadrenie o súlade predloženej žiadosti o poskytnutie finančného príspevku podľa § 78b s komunitným plánom sociálnych služieb obce, ak je to v súlade záujmom a potrebami cieľových skupín v komunite obce Veľká Lehota.

Záver

Sociálna služba je činnosť poskytovaná ľuďom v nepriaznivej sociálnej situácii, podpora pri sociálnom začleňovaní a ochrane pred sociálnym vylúčením s cieľom umožniť im zapojenie do bežného života v spoločnosti. Práve komunitné plánovanie by malo dať odpoveď na otázky ohľadne potrebných služieb v našej komunite, ako majú byť lokalizované, aké ľudské a finančné zdroje máme k dispozícii?. Určite je prínosom prístup štátu, že vytvára legislatívny rámec na presun kompetencií v danej oblasti. No zároveň je potrebné upozorniť na nedostatočné finančné krytie daného zámeru zo strany štátu. Obec preto musí využívať aj iné zdroje financovania.

Je na samospráve, ako zabezpečí svoje poslanie vytvoriť pre občanov miesto pre dôstojný a plnohodnotný život. Slúži ku cti obyvateľom obce, že sa snažia plniť vytýčené ciele i v čase hospodárskej krízy, keď prostriedky na ďalší rozvoj obce zo štátneho rozpočtu boli značne obmedzené. Predsudky medzi obyvateľmi v obci nie sú také priepastné ako to poznáme v iných obciach. Už len preto si zaslúžia pozornosť a podporu štátnych orgánov na zlepšenie životných podmienok tunajších ľudí.

Veľká Lehota, 21.03.2023

Jozef Mihál v.r.
starosta obce

Prílohy

Dotazník pre občanov obce Veľká Lehota

1. Ako dlho žijete v obci Veľká Lehota?

- menej ako 5 rokov
- viac ako 30 rokov
- 5 – 15 rokov
- iné
- 16 – 30 rokov

2. Na koho sa obrátite v prípade, že by ste potrebovali získať informácie o niektorej forme sociálnych služieb ?

- obrátim sa na človeka, ktorý sa s podobným problémom stretol
- kontaktujem organizácie, o ktorých viem, že podobné služby poskytujú
- získam informácie z internetu
- opýtam sa na úradoch
- takéto informácie nevyhľadám
- neviem, doteraz som sa s takou situáciou nestretol/a

3. Ako by ste postupovali v prípade trvalého postihnutia člena Vašej rodiny ?

- snažil/a by som sa zaistiť starostlivosť sám/sama, príp. využiť pomoc blízkych ľudí
- využil/a by som služby poskytované v domácom prostredí
- spoľahol/la by som sa na pomoc inštitúcií
- iné /vypíšte/
- neviem

4. Prosíme, označte všetky služby, ktoré v súčasnej dobe užívate Vy osobne alebo Vám blízka osoba:

- poradenstvo
- klub mládeže
- klub dôchodcov
- služby pre seniorov – jedáleň, opatrovateľská služba, ZPS ...
- služby pre osoby so zdravotným postihnutím – denný stacionár, prepravná služba ...
- sociálna byty
- iná /vypíšte/
- bez odpovede

5. Kto využíva danú službu ?

- senior
- dieťa so zdravotným postihnutím
- osoba so zdravotným postihnutím
- dlhodobo choré dieťa
- dlhodobo chorý dospelý
- osoba ohrozená závislosťou
- človek v nepriaznivej životnej situácii / strata bývania, domáce násilie ...
- nezamestnaný/á
- iná odpoveď
- bez odpovede

6. Ktoré z nasledujúcich skupín obyvateľov obce si podľa Vás zaslúžia viac pozornosti ?

/max. 4 odpovede/

- rodiny s malými deťmi
- rodiny s deťmi so zdravotným postihnutím
- deti a mládež
- seniori
- osoby so zdravotným postihnutím
- dlhodobo chorý
- osoby ohrozené závislosťou
- občania v prechodnej sociálnej kríze
- neprispôsobiví občania
- nezamestnaní
- etnické menšiny
- iná skupina
- neviem

7. Na ktoré oblasti pomoci by sa malo obec v budúcnosti viac zamerať ? /max 3 od./

- rozvoj služieb poskytovaných v domácnostiach
- linka dôvery
- osobná asistencia, opatrovateľská služba
- služby pre seniorov – jedáleň, ZPS
- služby pre osoby so zdravotným postihnutím – stacionár, prepravná služby
- chránené dielne – riešenie zamestnávania občanov so zdravotným postihnutím
- starostlivosť o osoby ohrozené závislosťou
- iné
- neviem

Štatistické otázky

Aké je zloženie Vašej domácnosti ?

- jednotlivec
- obaja rodičia s dieťaťom
- jeden rodič s dieťaťom
- manželia bez detí
- viacgeneračná domácnosť
- iný typ

Aké je Vaše zamestnanie ?

- zamestnanec
- dôchodca
- študent
- invalidný dôchodca
- podnikateľ
- nezamestnaný
- bez odpovede

Koľko máte rokov ?

- menej ako 25
- 56 – 65
- 26 – 35
- 66 – 75
- 36 – 45
- 76 a viac
- 46 – 55
- bez odpovede

Aké je Vaše najvyššie dokončené vzdelanie ?

- základné
- vyššia odborná škola
- stredné
- vysokoškolské
- stredné s maturitou
- bez odpovede

Ako by ste hodnotili životnú úroveň Vašej domácnosti ?

- veľmi dobrá
- veľmi zlá
- skôr dobrá
- bez odpovede
- skôr zlá

Ste muž alebo žena ?

- muž
- žena